

HRVATSKI VOJNIK

Broj 143/144. Godina IV. 6. srpnja 2007. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,79 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

RAZGOVOR

General zbora Lance L. SMITH, zapovjednik NATO-ovog Zapovjedništva za transformaciju

S Hrvatskom će NATO dobiti izvrsnog saveznika

US Navy

CHENNAI

Nimitz ne dovodi opasnost

Američki nosač aviona USS Nimitz je 2. srpnja postao prvo takvo plovilo na nuklearni pogon koje je službeno posjetilo indijski potkontinent. Usidrio se ispred Chennaia, ali prije toga njegov dolazak izazvao je prosvjede aktivističkih i ekoloških grupa te stranaka krajnje lijevice, navodno zbog mogućeg širenja radijacije. Naravno, iz indijskih vladajućih krugova, kao i s palube divovskog nosača, stigle su riječi umirenja koje govore kako nema nikakve opasnosti i kako u tridesetogodišnjoj povijesti broda nikad nije bilo incidenata. Tijekom boravka u indijskim teritorijalnim vodama na palubi Nimitza neće biti nikakvog opasnog naoružanja.

PARIZ

U Francuskoj bez velikih promjena

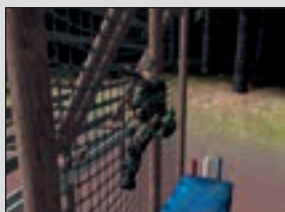
Ako bi neki programi koji su trebali biti obuhvaćeni francuskim obrambenim proračunom mogli biti otkazani ili odgođeni, on će i dalje iznositi oko 2% ukupnog državnog fiskalnog novca. Takva najava stigla je od novog ministra obrane Hervea Morina koji je dužnost preuzeo po stupanju Nicolasa Sarkozyja na dužnost francuskog predsjednika. U intervjuu koji je dao za Le Figaro, potvrdio je kako će Francuska i Britanija i dalje zajedno raditi na izgradnji novih nosača aviona, kao i da će se pobrinuti za opskrbu postrojbi potrebnom vojničkom opremom. Rekao je kako će francuske trupe i dalje ostati u Afganistanu.

Ministere de la Defense

WEST POINT

Igra za virtualne vojnike

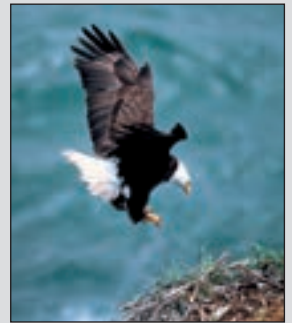

Američka vojska je 4. srpnja obilježila petu obljetnicu izdavanja računalne igre *America's Army* čiji je cilj popularizacija vojničkog poziva. U virtualnom svijetu igrači polaze od osnovnih vojničkih vježbi, a na kraju bi oni najbolji došli čak i do specijalnih postrojbi. Otkad je na raspolaganju igračima, registriralo ih se više od 8,5 milijuna iz 60-ak zemalja. Downloadana je više od 40 milijuna puta, a igrači su igrajući je proveli više od 200 milijuna sati u 3,5 milijardi pokušaja igranja. Igra nije samo pucačina, nego i uči vještinama službovanja, spašavanja života, kao i vojničkim vrijednostima - odanosti, dužnosti, poštovanju, nesebičnom služenju, časti, poštenju i hrabrosti.

WASHINGTON

Spas ptice-simbola

Čelavi orao, ptica-simbol SAD-a potkraj prošlog mjeseca je uklonjena s liste ugroženih životinjskih vrsta. Ta veličanstvena vrsta nekad je bila prorijeđena zbog uporabe DDT-a i drugih insekticida, 1963. registrirano je tek 417 parova. No, danas je sigurno da ih na području Amerike postoji bar 10 000. Za njihov spas zaslužna je i američka kopnena vojska: na vojnim postrojenjima poduzimane su različite mjere koje su omogućile da se tako nesmetano nastane orlovi. Primjerci američkog simbola pronađeni su na ili blizu 58 vojnih postrojenja.

WOODBIDGE

MoD UK

Parada zahvale

Prigodno godinu dana vojnici britanske nove 23. inženjerijske regimente uselili su u novu vojarnu Rock Barracks na aerodromu Woodbridge blizu istoimenog mjesta u grofoviji Suffolk.

Troškovi izgradnje vojarne bili su oko 80 milijuna funti. Kako kažu, u novom domu ih je dobro primilo lokalno stanovništvo, stoga su im 29. lipnja zahvalili paradom (300 vojnika) i Danom otvorenih vrata. Tom prilikom su im pokazali neke vojničke vještine poput skokova padobranom, kao i neke vještine tipične za inženjere.

HAMBURG

Krštenje Oldenburga

Njemačka korveta Oldenburg, četvrta od pet istovjetnih plovila klase 130, svečano je krštena 28. lipnja u hamburškom brodogradilištu Blohm & Voss. Činu su nazočili različiti gosti iz njemačkih političkih, vojnih i gospodarskih krugova, uključujući i ministra obrane. Kuma Oldenburgu je gospođa Annette Schwander, supruga Gertra Schwandra, gradonačelnika grada po kojemu je brod dobio ime. Domaća luka novoga broda bit će Warnemünde. Duljina broda je 83 metra, nosivost mu je otprilike 1840 tona, a može razviti brzinu od 26 čvorova.

Marine

Nakladnik:
MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vpintar@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morh.hr)
Urednici i novinari: Marija Alvir,
(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,
Domagoj Vlahović
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek
Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek
Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo
tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Jasenka Pešak

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 3786-348;
fax: 3784-322

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informira-
nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-
platnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:
Tiskara Varteks d.o.o.,
Zagrebačka 94, 42000 Varaždin

Naslov uredništva:
MORH
Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojn timer.hr>
E-mail: hrvojn timer@morh.hr
Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2007.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

General zbora Lance L. Smith, zapovjednik NATO-ovog Zapovjedništva za transformaciju

Hrvatska može NATO-u dati svoja iskustva na područjima koje neke od nacija nemaju. NATO će dobiti izvrsnog saveznika s velikim iskustvom, koje raste s hrvatskim sudjelovanjem u OMLT-u...

Strana 4

Pripreme za vježbu "Adriatic Eagle 2007"

Nositelj organizacije vježbe je Bojna za specijalna djelovanja, a u njoj će uz pripadnike BSD-a i HRZ-a sudjelovati i timovi specijalnih postrojbi oružanih snaga Albanije i Makedonije. Vod BSD-a koji će sudjelovati u vježbi deklariran je za međunarodne operacije, tako da će vježba biti i dobra prilika za provjeru njihove uvježbanosti i osposobljenosti

Strana 11

Prof. dr. sc. Vlado ŠAKIĆ, ravnatelj Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar"

Institut smo koji je sposoban raditi najsloženije projekte. Posebno nam je drago što smo s IROS-om počeli realizirati projekt "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo", jer je velik i od iznimnog strateškog značenja za RH...

Strana 12

Shayetet 13 - elitna postrojba izraelske ratne mornarice

Unutar izraelske ratne mornarice postoji specijalna postrojba pomorskih komandosa čiji su pripadnici poznati pod nadimkom Šišmiši. Oni su pripadnici specijalne postrojbe Shayetet 13, zadužene za specijalne operacije izraelske RM

Strana 22

General zbora Lance L. Smith, zapovjednik NATO-ovog Zapovjedništva za transformaciju

S Hrvatskom će NATO dobiti izvrasnog saveznika

Hrvatska može NATO-u dati svoja iskustva na područjima koje neke od nacija nemaju. NATO će dobiti izvrasnog saveznika s velikim iskustvom, koje raste s hrvatskim sudjelovanjem u OMLT-u i drugim područjima u kojima pridonosi. S NATO-om Hrvatska dobiva 26 prijatelja i saveznika

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

General zbora (četiri zvjezdice) američkog zrakoplovstva Lance L. Smith od 25. svibnja je bio u trodnevnom posjetu Hrvatskoj. Razgovarao je s najvišim hrvatskim civilnim i vojnim dužnosnicima kao zapovjednik NATO-ovog Zapovjedništva za transformaciju (ACT), jednog od dva vrhovna strateška tijela Saveza. No, general Smith obnaša i dužnost zapovjednika američkog Zapovjednika združenih snaga, čija je funkcija slična ACT-ovoj: voditi transformaciju strukture, doktrina i sposobnosti oružanih snaga. General nam nije bio zanimljiv sugovornik samo kao zapovjednik, nego i kao iskusan vojni pilot s više od 165 borbenih letova i 3000 sati naleta. U letačkoj karijeri letio je na 11 vrsta zrakoplova. Za Hrvatski vojnik ljubazno je našao vremena između dva sastanka, u doista zgnusnutom rasporedu posjeta...

Upravo ste završili prvi sastanak u Hrvatskoj, s ministrom Rončevićem i generalom Lucićem. Što biste iz njega izdvojili?

Razgovore o hrvatskom doprinosu u Afganistanu koji je znatan, naročito o djelovanju hrvatskog OMLT-a. Taj tim je vrlo bitan za budućnost i stvaranje afganistanske vojske. Velik je i hrvatski doprinos stožeru ISAF-a. Sve to pomaže osiguranju da Afganistan bude potpuno sposoban postati aktivnim članom međunarodne zajednice.

Kako kao zapovjednik ACT-a ocjenjujete transformaciju OSRH i ima li ona nekih posebnosti?

Transformacija hrvatskih OS u manju ali profesionalniju je vojsku vrlo uspješna. Teško je pretvoriti "statičnu" vojsku sa zadaćom da djeluje na fiksnim lokacijama u drukčiju, sposobnu da ode nekamo i operira s vojskama drugih nacija. Jed-

nako je i s podupiranjem snaga daleko od vlastitih granica, sve to je novo i vrlo "transformirajuće", no pretvara Hrvatsku i OSRH u važan segment ovoga dijela svijeta te povećava doprinos Hrvatske "ostatku" svijeta. Jedna od stvari koje Hrvatska vojska nudi je njezino nedavno ratno iskustvo, čini se slično onome s kojim se mi suočavamo u Afganistanu. Mislim da od nje možemo mnogo naučiti i radit ćemo zajedno na tome. Željeli bismo osigurati da svi u NATO-u imamo uvid u način kako Hrvati rade. Sve je to za nas novo i pozitivno.

Što će Savez i Hrvatska dobiti ulaskom naše zemlje u NATO?

Hrvatska može NATO-u dati svoja iskustva na područjima koje neke od nacija nemaju. NATO će dobiti izvrasnog saveznika s velikim iskustvom koje raste s hrvatskim sudjelovanjem u OMLT-u i drugim područjima u

kojima pridonosi. S NATO-om Hrvatska dobiva 26 prijatelja i saveznika. Vrijednost saveza poput NATO-a je u tome što možete računati na druge ljude da vam dođu u pomoć kad to bude potrebno. Za sve nas, pa i za SAD, jasno je da ne možete djelovati sami u ovom svijetu. Savezi, partnerstva i prijateljstva bitni su za sve nas, a ne vjerujem da za Hrvatsku postoji bolji saveznik od NATO-a.

Funkcije zapovjednika NATO-ovog ACT-a i američkog USJFCOM-a su isprepletene. Je li teško obnašati ih istodobno?

Vrlo je izazovno. Ima dana kad idem s jednog sastanka na drugi i "ne znam koji šešir nosim". No, činjenica je da je većina onoga što radimo u USJFCOM-u gledanje u budućnost i pomoć pri transformaciji američkih oružanih snaga. Ono što radimo tamo je uglavnom prenosivo na ono što radimo u NATO-u i što rade u državama članicama Saveza. Riječ je o obostrano korisnom odnosu NATO-a i SAD-a.

Koje su trenutno najvažnije zadatke dvaju zapovjedništava?

Primarno je izgraditi snage za budućnost, za NATO i zemlje partnere. One moraju biti premjesteive i interoperabilne. To je golem izazov, svaka zemlja je suverena i ima svoju vlastitu industriju. Kako bi se iskoristile sve nove tehnologije i osiguralo da se njihovi standardi poklapaju i da rade zajedno, velika je zadaća koja zahtijeva odnose sa zemljama i industrijskim čimbenicima. Ukratko, interoperabilnost je najveći izazov za nas.

U SAD-u pod svojim zapovjedništvom imate više od milijun vojnika. Kakav je to osjećaj?

Imam kolege generale s četiri zvjezdice koji rade za mene, zapravo zapovijedaju i brinu o tim vojnicima. Inače, to je vrlo pozitivan dio načina na koji djeluje moje američko zapovjedništvo: imamo operativnu kontrolu nad tim postrojbama, primjerice kad želimo provesti promjene na osnovu lekcija

koje smo naučili u Afganistanu. Mnogo je lakše kad moje američko zapovjedništvo predstavi te promjene i osigura da se one provode, nego u NATO-u. Tamo ne upravljam nikakvim snagama. Kad preporučim promjene ili tako nešto, 26 zemalja mora to izglasovati. Vrlo demokratski način, ali oduzima mnogo vremena. Vrlo je teško pokušati uvjeriti sve u potrebu da investiraju novac u određenu tehnologiju ili da krenu u određenom smjeru.

Kao vojni pilot imate iskustvo u više od 160 borbenih misija. Kako je bilo prebaciti se iz akcije na položaj zapovjednika?

I danas na zapovjednim mjestima, a posebice kad sam bio u zapovjedništvu zrakoplovstva, nastavljam letjeti. No, kad ste na ovakvom poslu, letački dio je vrlo malen. Naučiti kako ostale grane i rodovi funkcioniraju izazov je za visokog časnika u zajedničkom zapovjedništvu, kopnena vojska, mornarica i marinci postaju vam poznatiji. To nije uvijek lako, svaka grana ima vlastitu "kulturu" i način na koji radi svoj posao. No, ukoliko ih želite spojiti, morate razumjeti njihove razlike i poštovati ih, kako bi stvorili učinkovite snage.

U razgovoru s čelnikom Vojnog odbora NATO-a kanadskim generalom Henaultom, također pilotom lovca, zamolili smo ga za poruku hrvatskim pilotima. Možete li Vi učiniti isto?

Njihov posao je vrlo uzbudljiv, no mislim da je najvažnije istaknuti sljedeće: zrakoplov je dio vojnog arsenala i mora ga se rabiti u sklopu zajedničkog djelovanja svih grana, tako najbolje radi. Upravo to je najvažnije u vrstama sukoba u kojima smo se našli danas. Avion lovac ima veliku operativnu moć, no mora ga se rabiti u suradnji, naročito s kopnenim snagama. Bitno je da obavještajni sustav osigura pilotima i zrakoplovcima uzletanje i izvedbu akcije s minimumom kolateralne štete civilima. Paljbena moć lovačkog aviona u zraku je fantastična i mora se primjenjivati pažljivo, jer neopreznosti mogu izazvati teške posljedice. ■

Posjet načelnika GSOS-a Republike Litve

snimio T. BRANDY

Litvanski načelnik GSOS-a general bojnik Valdas Tutkus posjetio je 29. lipnja Bojnu za specijalna djelovanja. Bio je to posjet u sklopu njegovog trodnevnog boravka u našoj zemlji.

U delničkoj vojarni "Drgomalj" načelnika i izaslanstvo - bojnika Nerijusa Stankeviciusa, natporučnika Eduardasa Baranovskisa, natporučnika Ricardasa Uzelka i stožernog narednika Sauliusa Badauskasa dočekao je zapovjednik BSD-a brigadir Nikola Županić koji je održao i kratku prezentaciju o BSD-u. Nakon provedenog "teorijskog" dijela pristupilo se praktičnom. Pripadnici BSD-a prezentirali su svoje padobranske vještine - skok i spuštanje (rapeling) te izvlačenje helikopterom. Prezentirane su i bori lačke i borbene alpinističke vještine, instiktivno situacij-sko gađanje, rješavanje talačke situacije, prikaz snajperista i njihovih vještina te taktičko-tehnički zbor. U svakom od predstavljenih segmenata pripadnici BSD-a pokazali su iznimnu sposobnost, što se očitivalo kako na licu njihova zapovjednika i hrvatskih časnika na prezentaciji - general bojnika Mirka Šundova, pukovnika Krešimira Trstenjaka, bojnika Veselka Karačića i Perice Turalije, tako i na licima gostiju. Potvrdio nam je to izjavom i načelnik litvanskih oružanih snaga. "Pripadnici BSD-a pokazali su visoku razinu uvježbanosti i jasno je da oni vrlo odlučno

slijede ciljeve dostizanja NATO standarda. Siguran sam, na temelju pokazanoga, da su hrvatski specijalci spremni provoditi bilo koju zadaću specijalnih postrojbi koja se pred njih postavi. Stoga im jedino mogu poželjeti da i dalje nastave s kvalitetnim radom, te da svoje znanje i vještine pokažu i u misijama", istaknuo je litvanski načelnik, dodajući kako ovo nije prvi put da se susreće s hrvatskim vojnicima. "Vještinu vaših vojnika već sam imao prilike vidjeti u Afganistanu, gdje surađujemo i gdje sam se uvjerio u njihovu uvježbanost, pripremljenost i motiviranost", zaključio je general Tutkus.

Tijekom posjeta Hrvatskoj načelnik se sastao i s ministrom obrane Berislavom Rončevićem te načelnikom GS-a OSRH generalom zbora Josipom Lucićem. Upitan o razgovorima koji su vođeni, general Tutkus je izjavio: "Tijekom moga posjeta razgovarali smo o transformacijama i reformama u hrvatskim Oružanim snagama. Moram reći kako još nikad nisam vidio oružane snage koje su u tako kratkom vremenu, i to nakon rata, uspjele od ratne vojske stvoriti vojsku prema standardima NATO-a. Tijekom naših razgovora predstavio sam i reforme u našim oružanim snagama, jer smo prije tri godine i mi prošli sličnu situaciju. Posebno sam istaknuo, a činim to i sada, kako je javno mišljenje o vojsci iznimno važno. Isto je tako od iznimnog značenja da hrvatska javnost shvati kako u NATO ne ulaze samo Oružane snage, već je to ulazak cijele zemlje, svih ljudi i svih institucija", zaključio je načelnik. General Tutkus posjetio je i Zapovjedništvo za združenu izobrazbu i obuku, pa smo ga upitali i za mišljenje o obrazovnom sustavu u Hrvatskoj vojsci. "Školovanje i obuka u hrvatskim Oružanim snagama doista se odvija prema svim standardima NATO-a, tako da nema mjesta sumnji obavlja li obrazovni sustav svoju zadaću", rekao je general i zaključio kako na temelju svega viđenog u BSD-u, ZZIO-u, VP-u i ostalim postrojbama Hrvatske vojske - jasnom postaje činjenica iznimno visoke obučenosti i osposobljenosti hrvatskih vojnika, dočasnika i časnika te, prije svega, njihova iznimna motiviranost i spremnost na žrtvu za svoju domovinu.

A. DEČAK

Operativno upravljanje financijskim resursima

U vojarni "Kovčanje" i prostorijama Gradske knjižnice u Malom Lošinj u organizaciji Uprave za financije i proračun održan je stručni seminar za djelatnike financijske struke na temu "Operativno upravljanje financijskim resursima".

Na seminaru se okupilo osamdesetak djelatnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga, a kako je to drugi put da se održava njegovi prioriteta i ove godine bili su upoznavanje s novostima iz djelokruga rada financijske struke, raspravljanje o problemima iz prakse, otvaranje brojnih stručnih pitanja, davanje prijedloga poboljšanja funkcioniranja procedura i druženje djelatnika financijske struke. Tijekom seminara održano je više prezentacija i obrađen niz tema, kako iz područja financija tako i iz područja obrambenog planiranja. Posebno ističemo predavanje doc.dr.sc. Željka Dobrovića s Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu na temu "Strateško planiranje i *Balanced Score Card*", na kojemu je istaknuta važnost kvalitetnog strateškog planiranja i pokazana mogućnost primjene *Balanced Score Card* metode u obrambenom sustavu.

OJI

Nove sigurnosne ugroze i jugoistočna Europa

U organizaciji "George C. Marshall" Europskog centra za sigurnosne studije iz Garmisch-Partenkirchena i udruge "George C. Marshall" Klub Hrvatska iz Zagreba 14. lipnja 2007., u prostorijama hotela "Westin" u Zagrebu bio je održan okrugli stol na temu: "Nove sigurnosne ugroze i jugoistočna Europa".

U uvodnom obraćanju dr. sc. Krunoslav Antoliš, profesor na Visokoj policijskoj školi i izvršni direktor "George C. Marshall" Kluba Hrvatska, istaknuo je da se u rješavanju sigurnosnih aspekata i problema vezanih uz sigurnost ne možemo oslanjati samo na vlastite snage već, kako su prijetnje sigurnosti postale regionalne i globalne, moramo razmišljati i raditi na regionalnoj i globalnoj razini.

Nakon toga, održane su prezentacije dr. Detlefa Puhla (Njemačka), pridruženog dekana Škole međunarodnih i sigurnosnih studija "George C. Marshall Centar", na temu: "Hrvatska uloga u sigurnosti jugoistočne Europe". Dr. Puhl je održao izvrsno predavanje i dao svoje viđenje puta Hrvatske prema EU-u i NATO savezu. Naveo je tri razine problema i spoznao je o problemima koje vidi u

hrvatskom pridruživanju spomenutim asocijacijama i dao svoja razmišljanja o načinu rješavanja sigurnosnih problema u jugoistočnoj Europi, s posebnim naglaskom na ulozi Hrvatske.

Nakon dr. Puhla predavanje je održao dr. sc. Antoliš, koji je istaknuo poveznicu ideologije i terorizma, posebno u spektru regionalnih sučeljavanja i globalnih utjecaja. Podvukao je što generira vjerom obojeni terorizam, koji su njegovi učinci i što bi sve borba protiv terorizma trebala uključivati. Dr. sc. Mladen Staničić, ravnatelj Instituta za međunarodne odnose, svojom prezentacijom na temu "Globalni i regionalni utjecaj sigurnosne zajednice u jugoistočnoj Europi" dao je procjenu globalnih i regionalnih prijetnji, a osvrnuo se na unutarnje probleme Hrvatske u pogledu pridruživanja EU-u i NATO savezu.

Posljednju prezentaciju na okruglom stolu održao je brigadir Dario Matika, dr. sc., ravnatelj Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava. Brigadir Matika je prikazao i objasnio instrumente za borbu protiv prijetnji koje ugrožavaju kako nacionalnu tako i međunarodnu si-

gurnost zemalja. Okrugli stol je bio prilika za susret hrvatskih polaznika "Marshall Centra", djelatnika Marshall Centra koji su došli u Zagreb i pozvanih gostiju, nekolicine veleposlanika, vojnih izaslanika, ali isto tako i polaznika "Marshall Centra" iz Rumunjske, Armenije, Gruzije i Kirgistana. Okrugli stol je bio izvrsna prilika za razmjenu iskustava i predstavljanje novih pogleda na predmetnu problematiku 60-ak okupljenih, povezanih "Marshall Centrom" i njegovim idejama.

R. MIKAC

Brod Hrvatske ratne mornarice BS-73 Faust Vrančić od 24. do 28. lipnja sudjelovao je u međunarodnoj vojnoj vježbi „Adrion 07” koja se provodi u akvatoriju sjevernog Jonskog mora, uključujući i posjet luci Krf.

Zemlja domaćin je Grčka, a u vježbi su participirale Italija, Slovenija, Crna Gora i Albanija. Svrha međunarodne vojne vježbe "Adrion 07" bila je jačanje suradnje i interoperabilnosti mornaričkih snaga država sudionica te uvježbavanje u provođenju postupaka planiranja i izvođenja pomorskih operacija, zajedničkog djelova-

“ADRION LIVEX 2007”

nja i brzog protoka informacija, provođenje akcija tražanja i spašavanja na moru, i odgovarajućih postupaka u slučajevima kad postoji sumnja da brod prevozi ilegalan teret. Po završetku vježbe, BS-73 uplovio je u luku Krf, odakle je 28. lipnja, nakon polaganja vijenca u Jonskom moru, zaplovio prema Korintskom kanalu i luci Pirej u zaljevu Saronikos na Egejskom moru. Budući da je BS-73 prvi put u posjetu Grčkoj, boravak u luci Pirej planiran je do 3. srpnja, a uz posjet i obilazak lučkih vlasti i svečano primanje na brodu, za posadu i zapovjednika broda planiran je obilazak luke Pirej i Atene, kako bi se naši mornari bolje upoznali s kulturnim znamenitostima Republike Grčke. Od 3. do 6. srpnja BS-73 boravit će i u prijateljskom posjetu Turskoj. Uplovljenje broda u luku Izmir na obalama Egejskog mora planirano je 3. srpnja, a nakon svečanog prijama na brodu i obilaska luke BS-73 će zaploviti prema domovini.

OJI

Savjetovanje iz zaštite okoliša, protupožarne zaštite i zaštite na radu

Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša Ministarstva obrane u suradnji s Upravom za logistiku GS-a OSRH održala je savjetovanje, odnosno izobrazbu za pripadnike OSRH koji vode područja ZO, ZOP i ZNR

—Svemirka MIOČIĆ, snimio Dražen VOLARIĆ—

Na temu "Obrada podataka za KEO i provedba zakonskih propisa iz područja zaštite okoliša" Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša Ministarstva obrane u suradnji s Upravom za logistiku GS-a OSRH u Časničkom domu ZZIO-a "Petar

Zrinski" 27. lipnja održala je savjetovanje, odnosno izobrazbu za pripadnike OSRH koji vode područja ZO, ZOP i ZNR.

Gosti predavači savjetovanja, na poziv Marjane Dramac, voditeljice Odsjeka zaštite okoliša, zaštite od požara i tehničke zaštite u Službi za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša Ministarstva obrane, bili su predstavnici Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te Agencije za zaštitu okoliša.

Svrha održavanja savjetovanja bila je upoznavanje djelatnika OSRH sa zakonskom regulativom zaštiti okoliša i obvezama koje iz njih proizlaze. Nakon pozdravnog govora brigadira Ivana Skola, zamjenika načelnika Uprave za logistiku i uvoda Marjane Dramac, predavanja su održali Višnja Grgasović, načelnica Odjela za zaštitu atmosfere s temom "Zakon o zaštiti zraka i podzakonski akti" i Eduard Pučko, načelnik Odjela za gospodarenje otpadom iz Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva s temom "Propisi u gospodarenju otpadom".

U nastavku savjetovanja Hana Mesić predstavila je djelatnost Agencije za zaštitu okoliša, publikacije koje su tiskali te su dostupne javnosti, kao i kolege koji su u nastavku izlagali. Zoran Major predstavio je "Informacijski sustav zaštite okoliša", a na temu "Katastar emisija u okoliš i druge obveze izvješćivanja (zrak/vode/otpad)"

Sudionici savjetovanja

izlagali su: Jasna Kufrin, Tihomir Horvat i Biserka Mladinić. "Novi Pravilnik o katastro emisija u okoliš" predstavila je mr.sc. Monika Šućur.

Na kraju je Branka Ilakovac, voditeljica Odsjeka za upravljanje informacijama "približila" nazočnima "Pristup in-

formacijama" o Agenciji za zaštitu okoliša.

Većina pitanja postavljenih gostima nakon izlaganja odnosila se na obvezu izvješćivanja o stanju zraka i vode te gospodarenje otpadom u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U skladu s donesenim pravilnicima o gospodarenju sekundarnim sirovinama u Republici Hrvatskoj (otpadna ulja, stare gume, otpadni akumulatori i baterije, otpadna vozila i otpadna pet ambalaža) raspravljalo se o obvezama OSRH, kao i o električnom i infektivnom otpadu za koje je pravilnik o zbrinjavanju u izradi i donijet će se do kraja godine.

Spominjao se i način zbrinjavanja radioaktivnog otpada iz postrojbi OSRH što opravdava održavanje skupa.

Gosti predavači predložili su nastavak suradnje s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske te organiziranje sljedećeg savjetovanja u jesen 2007., nakon donošenja novog Zakona o zaštiti okoliša i Registra emisija u okoliš. Savjetovanje je završilo raspravom o protupožarnoj zaštiti, zaštiti na radu te ostaloj problematici u zaštiti okoliša u OSRH u kojoj su sudjelovali bojnik Stjepan Stipan, stožerni časnik za protupožarnu zaštitu i zaštitu na radu u Upravi za logistiku GS-a OSRH, Marjana Dramac, Svemirka Miočić kao i ostali predstavnici Ministarstva obrane, odnosno Oružanih snaga Republike Hrvatske. ■

Neprestana prilagodba - ključ djelotvornosti

Činjenica kako se NATO znao u svojem djelovanju prilagođavati vremenu, prepoznati i iznalaziti rješenja za ugroze, čini Sjevernoatlantski savez vitalnim i, što je još važnije, djelotvornim u sučeljavanju s izazovima

— Dražen JONJIĆ —

Kroz godine postojanja NATO je strateškim dokumentima definirao smjerove svojega djelovanja. Jedan od skupova koji je na određeni način definirao Savez za novo vrijeme bio je Praški samit. Šefovi država/vlada u Pragu su odlučili da treba poboljšati NATO ugovore/dogovore vezane za vojno područje, kako bi se dobila manja, djelotvornija i održiva zapovjedna struktura koja može učinkovito provoditi sve možebitne operacije.

Jedna od odluka Praškog samita bila je i kreirati Snage za brzo djelovanje - NRF, tehnološki napredne, održive, spremne na brzo razmještanje na temelju odluka Sjevernoatlantskog vijeća.

Pojedine države saveznice su se obvezale na poboljšanje svojih sposobnosti za moderna borbena djelovanja.

Vojni koncept obrane od terorizma dio je praškog paketa kojem je svrha ojačavanje NATO-sposobnosti, uključujući razmjenu obavještajnih podataka i aranžmane vezane za krizna djelovanje, kao i civilnu spremnost za moguće napade biološkim, kemijskim ili radiološkim agensima.

Istanbulski samit

Pod motom "Jedinstvenost, transformacija i partnerstvo" šefovi država ili vlada potvrdili su svoju odlučnost u borbi protiv terorizma i transformaciji NATO-a i savezničkih snaga kako bi bile spremne za sigurnosne izazove u 21. stoljeću. To je uključivalo povećavanje napora za napredak i konsenzus o potre-

bi dosezanja sposobnosti i jačanja partnerstva. Intenziviranje Mediteranskog dijaloga i pokretanje Istanbulske inicijative suradnje koja je fokusirana na zemlje partnere dobivalo je sve važniju ulogu u razvijanju sposobnosti.

U učvršćivanju nacionalne sigurnosti države nisu same, već intenzivnom suradnjom sa saveznicima i nacionalna sigurnost postaje dijelom stabilne i sigurne međunarodne okoline. Od država se više ne očekuje razvoj svih vojnih sposobnosti, nego specijalizacija za one zadaće koje proizlaze iz njihovih mogućnosti. I to je jedan od ekonomski isplativijih čimbenika vezanih uz članstvo u NATO-u

Odluke su se odnosile i na razvikanje uporabljivih snaga s mogućnošću razvoja i na jačanje savezničkog procesa planiranja i procesa donošenja odluka.

NATO se morao prilagođavati povećanju broja članica ne dirajući u temeljne postulate, pa i po cijenu ponešto više potrebnog vremena za donošenja odluka o NATO operacijama.

Transformacija nacionalne obrane i nove zadaće

Europske su se države nakon raspada hladnoratovskog poretka suočile s drukčijim zahtjevima u sustavu nacionalne sigurnosti. Obrana u modernom svijetu ima nešto drukčije značenje nego prije petnaestak godina. Obrana i sigurnost država ne prestaju na granicama i za nju nisu odgovorne samo vojne snage. Naraslo je shvaćanje o potrebi izgradnje međunarodnih instrumenata pomoću kojih bi se realizirala zajednička međunarodna odgovornost za stabilnost i sigurnost. Tako obrana nacionalnog teritorija ostaje temeljnom zadaćom, ona se proširuje na zadaće zajedničke sigurnosti. U učvršćivanju nacionalne sigurnosti države nisu same, već intenzivnom suradnjom sa saveznicima i nacionalna sigurnost postaje dijelom stabilne i sigurne međunarodne okoline. Od država se više ne očekuje razvoj svih vojnih sposobnosti, nego specijalizacija za one zadaće koje proizlaze iz njihovih mogućnosti. I to je jedan od ekonomski isplativijih čimbenika vezanih uz članstvo u NATO-u. U takvoj podjeli odgovornosti i, moglo bi se reći i zadaća, razvijaju se pojedini moduli i pojedine sposobnosti. Zasigurno jeftinije rješenje od samostalne izgradnje svekolikog spektra. ■

Drveni ugljen

Ima nešto bez čega je život u beduinskom šatoru nezamisliv, nećete pogoditi, to je drveni ugljen. Njega mora biti stalno, jer se ognjište nikad ne gasi. Kažem ognjište, a riječ je o maloj metalnoj posudi koju zovu "fredne", a zapravo je mala prenosiva "košara" za užareni ugljen

— Iz Zapadne Sahare Darko JURIC —

Drveni ugljen za neke zna biti namirnica, za druge sredstvo zarade, a za treće sredstvo plaćanja

Svoja opisivanja često započinjem isticanjem oskudice u ovim dijelovima Zapadne Sahare, a to je zato što nje ima najviše. Nedostaje im mnogo što obilježava naš način života. Pravi beduini svaki ostvareni višak gledaju što prije zamijeniti za ono što nedostaje u obitelji, tražeći u svemu svojevrсни balans. Bojim se kako nikad neće saznati što znači riječ obilje.

Platežno sredstvo ovdje je vrlo relativna stvar. Kažu mi kako možete mahati svojim dolarima i eurima, no ako oni traže nešto drugo, neće biti ništa od trgovine. Što to mogu tražiti, teško je reći, jer izbor je veliki.

Čujem kako najviše vole alžirske dirhame, slabo će koristiti oni marokanski, pomalo ide dolar, a euro je za gradske tipove. Uvijek im treba goriva, vode su žedni od rođenja, sol, brašno i ulje su nasušna potreba, a šećer, čaj ili kava blagodat su koju svi trebaju, jer vole se družiti, a druženje bez toga ne ide. Platno, užad i posude za domaćinstvo nisu nužni ali dobro ih je imati. Vole bižuteriju,

parfeme u velikim pakiranjima, svakakve cigarete i iz Indije uvezene egzotične mirisne štapiće što sporo gore.

Tko i može ispitati sve što vole. I ovaj je popis rezultat neciljanih razgovora i promatranja sa strane, no svatko treba znati da ni za sve to oni obraz neće dati. Ako

imaju, Bogu hvala, ako nemaju imat će, ako Bog da. To je njihova životna filozofija, tako ih uče i tako se ponašaju. Ipak ima nešto bez čega je život u beduinskom šatoru nezamisliv, nećete pogoditi, to je drveni ugljen. Njega mora biti stalno, jer se ognjište nikad ne gasi. Kažem ognjište, a riječ je o maloj metalnoj posudi koju zovu "fredne", a zapravo je mala prenosiva "košara" za užareni ugljen. Na njoj pripremaju sve, a ponajprije svoj poznati čaj koji kupuju od preprodavača u velikim količinama, a stigao je iz dalekih kineskih provincija.

Koze

Drveni ugljen je za njih mnogo više od onoga što nama znači, jer za neke zna biti namirnica, za druge sredstvo zarade, a za treće sredstvo plaćanja. Njega ovdje nikad nećete ničim nadomjestiti u izvornoj primjeni, a kad nema drugog uposlenja vrijedi se nadimiti i zagaraviti jer za njega možete tražiti sve što vam u šatoru treba. Ne možete ga napraviti toliko kolika je potražnja i da želite. Razlog je lako

dokučiv - nedostatak kvalitetnog drva i strogo poštivanje reda u naizgled nekontroliranoj sječi. Neće lokalna populacija oskrnaviti mlado stablo, uporabit će samo suharke i oboljela stabla. Doduše, ranijim prosijecanjem, odozdo prema gore, pogodovali su sušenju i odumiranju donjih grana na stablima. Ono što oni nisu pripremili, pripremit će njihove koze. Koze pojedu sve što mogu dohvatiti i obično ogule koru s donjih grana, pa one zbog toga brzo izgube snagu i osuše se. Vidio sam koze kako timski rade tako što se jedna propne prednjim nogama na drugu i u tom položaju može bolje i duže brstiti mladice i rijetko lišće. Osim toga, tu nema šumara ni žandara, ali svi se drže nekog reda. Čudan je svijet ovdje, kažem vam. Još je čudniji način kako obaraju velika suha stabla, zapravo smiješan, a hvalerijedan. Ne upotrebljavaju pile ni sjekire, ne zato što od njih žulji rastu, znoj curi i teško se nadomješta potrošena snaga u kalorijama. Kako nemaju problema s brzim životnim tempom i njegovim stresnim posljedicama, svakom poslu pristupaju polako i bez žurbe. Zašto vrat lomiti kad je i sutra dan, sličan današnjem. Zapale vatru u podnožju stabla, njezinim laganim tinjanjem nagrizaju deblo dok se samo ne sruši. Isto je i s otkidanjem debljih grana. I pod njih podlože vatru koja progori granu do željene veličine, ili težine kojom mogu lakše vladati. Moja prva reakcija bila je nevjerica, čak sam pomišljao kupiti koju sjekiru i ispasti dobronamjeran, ali sam kasnije shvatio da se i bez toga domaćinstva snalaze te na taj način zadržavaju mir i životni tempo, a i posna zemlja bit će oplemenjena kojom šakom plodnog pepela. ■

Pripreme za vježbu "Adriatic Eagle 2007"

Nositelj organizacije vježbe je Bojna za specijalna djelovanja, a u njoj će uz pripadnike BSD-a i HRZ-a sudjelovati i timovi specijalnih postrojbi oružanih snaga Albanije i Makedonije. Vod BSD-a koji će sudjelovati u vježbi deklariran je za međunarodne operacije, tako da će vježba biti i dobra prilika za provjeru njegove uvježbanosti i osposobljenosti

Napisala i snimila Leida PARLOV

U hotelu "Zagreb" u Splitu potkraj lipnja održana je završna planska konferencija za međunarodnu vježbu specijalnih postrojbi zemalja članica A3 "Adriatic Eagle 2007" koja bi se početkom rujna trebala održati u Hrvatskoj na vojnom poligonu Udbina i u Delnicama.

Nositelj organizacije vježbe je Bojna za specijalna djelovanja, a u njoj će uz pripadnike BSD-a i HRZ-a sudjelovati i timovi specijalnih postrojbi oružanih snaga Albanije i Makedonije.

Vod BSD-a koji će sudjelovati u vježbi deklariran je za međunarodne operacije, tako da će vježba biti i dobra prilika za provjeru njegove uvježbanosti i osposobljenosti.

Prošle je godine takva vježba održana u Albaniji, a ovogodišnja će, složili su se sudionici, biti još korak više u uvježbavanju specijalnih postrojbi zemalja članica A3. Bojna za specijalna djelovanja i inače ima bogatu i kvalitetnu suradnju sa spe-

cijalnim postrojbama oružanih snaga Albanije i Makedonije, a broj aktivnosti u kojima zajednički sudjeluju iz godine u godinu se povećava.

Predstavnici oružanih snaga Albanije i Makedonije koji su sudjelovali na konferenciji, istaknuli su kako su njihovi timovi spremni, a vježba je dobra prigoda i za produbljivanje prijateljstva među pripadnicima oružanih snaga zemalja sudionica, što je također bitno za uspješno zajedničko djelovanje.

U organizaciju vježbe uključen i SAD. Pomoćnik američkog vojnog izaslanika u Albaniji Matt Harles zadovoljan je pripremama i angažmanom Hrvatske u organizaciji vježbe, pa očekuje da će biti još bolja od prošlogodišnje.

Uz povećani broj aktivnosti, najveća novina je što će na vježbi "Adriatic Eagle 2007" obuku provoditi instruktorski tim Bojne za specijalna djelovanja, što je na prošlogodišnjoj vježbi bila zadaća SAD-a. "Dali smo puno povjerenje Hrvatskoj vojsci da

u ovoj vježbi obuku provedu njezini instruktori," kazao je Matt Harles. Napomenuo je kako su za ulazak u NATO bitne dvije stvari - da možeš ispuniti zadaću i da možeš obučiti druge za provođenje zadaće. "Vi ste pokazali da to možete", kazao je Harles i dodao kako bi i druge zemlje trebale tome težiti. Matt Harles je bio zadužen i za organizaciju prošlogodišnje vježbe u Albaniji na kojoj su pripadnici BSD-a dobili najviše ocjene, a dva naša instruktora zajedno s američkima planirala su i pratila provedbu pojedinih taktičkih radnji.

Zapovjednik Bojne za specijalna djelovanja brigadir Nikola Županić je istaknuo kako je povjerenje koje su nam SAD ukazale veliko priznanje našem Ministarstvu obrane i Oružanim snagama, i naravno, Bojni za specijalna djelovanja. "To je pohvala za naš trud i kompletan rad tijekom godine i za ono što smo pokazali na prošlogodišnjoj vježbi u Albaniji," kazao je brigadir Županić. Očekuje da će vježba biti uspješno provedena, a s obzirom na brojne pohvale koje za svoj rad Bojna za specijalna djelovanja redovito dobiva, kako kod nas tako i u inozemstvu, razloga za optimizam itekako ima. ■

Prof. dr. sc. Vlado ŠAKIĆ, ravnatelj Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" i voditelj znanstveno-istraživačkog projekta "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo"

OSRH mogu pridonijeti modernizaciji cijeloga hrvatskog društva

Institut smo koji je sposoban raditi najsloženije projekte. Posebno nam je drago što smo s IROS-om počeli realizirati projekt "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo", jer je velik i od iznimnog strateškog značenja za RH. Zapravo, radit ćemo ga svim našim kapacitetima jer je jedan od najvećih koje smo u Institutu radili

Domagoj VLAHOVIĆ,
snimila Mirela DASOVIĆ

Ovo nije naš prvi projekt, još smo početkom

90-ih po narudžbi

MORH-a radili projekt

o socijalnoj

reintegraciji HV-a

Još prije nekoliko mjeseci Hrvatski vojnici se uključio u predstavljanje velikog znanstveno-istraživačkog projekta pod nazivom "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo", i to prilikom završetka prve faze projekta - Studije ostvarivosti. Nastavljeno je i po završetku druge faze - utvrđivanja provedbenog programa istraživanja. Iako će istraživanje završiti tek drugom polovicom 2009., već sad je jasno da će "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo" biti najveći projekt društvenih znanosti ikad proveden na inicijativu MORH-ovog Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava. Podsjetimo, njegov cilj je obogaćivanje spoznaja o ulozi i statusu OSRH u suvremenom hrvatskom društvenom kontekstu. MORH i njegovi stručnjaci (ponajprije iz IROS-a) dat će golem doprinos istraživanju, no njegov nositelj je ipak civilna organizacija - Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar". Stoga je vrlo zanimljivo bilo porazgovarati s njegovim ravnateljem i voditeljem projekta - prof. dr. sc. Vladom Šakićem.

Kako biste po značenju i veličini usporodili projekt "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo" s ostalim projektima koje provodi Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar"?

Institut smo koji je sposoban raditi najsloženije projekte. Budući da smo javni, pod nadzorom Ministarstva znanosti, podrazumijeva se da radimo projekte koji se odnose na područje djelovanja različitih javnih društvenih, političkih i gospodarskih organizacija i sustava. Primjeri su projekt koji se odnosi na vrednovanje eksperimentalne provedbe hrvatskog nacionalno-obrazovnog standarda i drugi - izrada modela srednjoškolskog obrazovanja u RH. Posebno nam je drago što smo s IROS-om počeli realizirati projekt "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo", jer je velik i od iznimnog strateškog značenja za RH. Zapravo, radit ćemo ga svim našim kapacitetima jer je jedan od najvećih koje smo u Institutu radili.

Vaša suradnja s MORH-om traje otprije?

Ovo nije naš prvi projekt, još smo početkom 90-ih po narudžbi MORH-a radili projekt o socijalnoj reintegraciji HV-a. Tada MORH-ov znanstveni institut još nije bio dovoljno razvijen, no zahvaljuju-

ći angažmanu sadašnjeg ravnatelja brigadir Matike i njegovih suradnika danas je dostignuo potrebnu razinu i središnja je organizacija unutar sustava obrane kojom će se ostvarivati suradnja s civilnim znanstvenim institucijama i u tehničkom i društveno-humanističkom području.

Govorili ste o strateškom značenju istraživanja za cijelo hrvatsko društvo. Hoćete li to pobliže objasniti?

Dovoljno je spomenuti da očekujemo poziv NATO-a. U tom kontekstu je vrlo važno odgovoriti za neka strateška pitanja vezana za budućnost OS. Takav tip projekta omogućuje da se analiziraju svi mogući smjerovi prema kojima bi se HV mogao ubuduće usmjeriti, i kao jamac sigurnosti Hrvatske. S jedne strane, imajući u vidu modele država koje su već u Savezu, a s druge činjenicu da je HV nastao u jedinstvenim okolnostima, iz civilnog sektora u ratnom kontekstu.

Osim MORH-ovih, čija je motivacija jasna, projektu pristupaju brojni civilni stručnjaci. Kakav je za njih to profesionalni i znanstveni izazov?

Naravno da je velik za sve! Zbog veličine on ima poseban menadžment, nema uobičajeni način vođenja. Kraj uobičajenog stručnog tima i voditeljstva, imamo savjet projekta, konzultantski tim... Imat ćemo i niz posebnih radionica, suradnike iz inozemstva... Zapravo, projekt će biti organiziran kao mali institut i uz očekivana postignuća bit će kolateralnih koristi. Pomoći će profesionalnom razvoju istraživača raznih struka i područja, nekima da magistriraju, doktoriraju...

Koliku pomoć pruža iskustva iz inozemstva?

Mi smo znanstvenici i već prilikom pripreme takvih projekata proučimo sve postojeće modele. Ako nađemo na probleme, rješenja možemo potražiti vani. No, modeli su samo polazna osnova istraživanja. Nijedna strategija se ne može raditi tek kopiranjem tih modela. U Hrvatskoj je to posljednjih godina bila navika: misli se da je dovoljno uzeti skandinavski, švicarski, njemački ili francuski model i onda ga primijeniti u Hrvatskoj. To je loše, moraju se uzeti u obzir povijesna i kulturna pozadina hrvatskog dru-

štva te kreirati modeli na tim temeljima. Mislim da će IROS i Institut "Pilar" u tome i uspjeti!

Teče li projekt zasad po planu?

Sve ide kako je predviđeno i onako kako se takvi projekti inače provode. Studija ostvarivosti je izrađena i prezentirana stručnjacima MORH-a i vrlo je dobro prihvaćena. Isto je i s provedbenim programom. Razrađen je do detalja i naručitelj je sa svime upoznat: što će se istraživati, koji se rezultati mogu očekivati, kako će se sve to ostvarivati... Uskoro bismo trebali pristupiti procesu ugovaranja. Sve će trajati tri godine, no naručitelj neće morati toliko čekati da dobije prve rezultate. Tijekom provedbe redovito ćemo obavještavati MORH o određenim parcijalnim postignućima i rezultatima.

Hoće li istraživanje i neposredno donijeti plodove, npr. razne publikacije i znanstvene materijale?

Već sam spomenuo neke koristi, a svakako će se stvoriti velika arhiva podataka koji će se moći objavljivati u različitim tipovima radova i publikacija, naravno, u dogovoru s IROS-om i MORH-om. Tipovi literature koji proizlaze iz takvih projekata uglavnom služe akademskoj zajednici, ali i široj javnosti.

Vaš komentar cijene projekta od 3,3 milijuna kuna?

U sklopu projekta detaljno je navedena cijena baš svake stavke, jer kao izvođači moramo pomno sve procijeniti i predvidjeti, a sve je moguće i provjeriti. Cijene se utvrđuju prema određenim standardi-

Studija ostvarivosti je izrađena i prezentirana stručnjacima MORH-a i vrlo je dobro prihvaćena. Isto je i s provedbenim programom. Razrađen je do detalja i naručitelj je sa svime upoznat: što će se istraživati, koji se rezultati mogu očekivati, kako će se sve to ostvarivati... Uskoro bismo trebali pristupiti procesu ugovaranja. Sve će trajati tri godine, no naručitelj neće morati toliko čekati da dobije prve rezultate. Tijekom provedbe redovno ćemo obavještavati MORH o određenim parcijalnim postignućima i rezultatima

ma, neke smo i sami razvili i služimo se njima više od 15 godina. Najveći dio bit će potrošen na terenska istraživanja i tehničke troškove. Najmanje uvijek ide na honorare suradnika.

Možete li reći koju riječ o vašim suradnicima, IROS-u. Koliko je značenje te znanstvene ustanove za MORH?

MORH je velik sustav i unutar njega su različiti sektori. Naravno, najvažnije su OS i potpora njima. S druge strane, to je živi organizam u kojemu su ljudi izvrtni različitim opterećenjima koja su neuobičajena u drugim profesijama. Zato, gledajući i s tehničke, sociološke i psihološke strane, u takvom sustavu institucija koja će na znanstvenoj i stručnoj osnovi pratiti rad, stalno nadzirati i podizati kvalitetu svih sektora ima itekakvu opravdanost, znanstveno i stručno uporište. Svi veliki sustavi u svijetu imaju takav tip institucija, jednu vrstu "think-tank", mislećeg tijela unutar sustava. Dva su smjera djelovanja, prvi

koji sam naveo, i drugi kojim se povezuje cijeli sustav sa srodnim znanstveno-stručnim ustanovama koje se bave uporabljivim i primjenjivim djelatnostima za MORH.

Vaša ocjena suradnje dvaju instituta?

Dosad je tekla na visokoj akademskoj razini. I inače smo u MORH-u dobro primljeni, a mislim da smo i mi ispunili očekivanja. Takav odnos jamči projekata.

Je li to i primjer civilno-vojne suradnje?

U svakom slučaju, premda i u MORH-u postoje stručnjaci koji su civili. Takav primjer suradnje pridonosi tome da vojska ne bude izoliran sustav, nego integrirana u društvo i pridonosi mu i na druge načine, a ne samo kao čimbenik obrane i sigurnosti. Uostalom, naša je namjera da projektom otkrijemo smjerove kojima OSRH kao važan čimbenik može pridonijeti modernizaciji cijeloga hrvatskog društva. ■

Sjednica Savjeta projekta "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo"

U GS-u OSRH sredinom lipnja održana je prva, konstituirajuća sjednica Savjeta projekta "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo". Riječ je o tijelu u kojem će kao stalni i pridruženi članovi sjediti djelatnici najvažnijih sudio-

nika projekta - GS OSRH, Instituta "Ivo Pilar", te MORH-ovog Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava. Savjet će, dakle, predstavljati poveznicu između naručitelja (MORH), izvođača ("Ivo Pilar" i IROS) i javnosti. Na čelu Savjeta u funkciji predsjednika nalazi se zamjenik načelnika GS OSRH general pukovnik Slavko Barić. "U skladu s dnevnim redom prof. dr. sc. Vlado Šakić i suradnici su članove Savjeta u najkraćim crtama upoznali s početnim fazama projekta, obrazložili aktivnosti i metodologiju rada te ciljeve koji se moraju postići u tim fazama. Na kraju rasprave general Barić je dao suglasnost za početak realizacije u skladu s Provedbenim programom, a ravnatelj IROS-a brigadir Matika pristupio je sklapanju ugovora s Institutom "Ivo Pilar". Donesen je i plan rada do kraja tekuće godine, a sljedeća sjednica će biti održana potkraj rujna ili početkom listopada. Tada će nositelji projekta izvjesti o prvim rezultatima realizacije. Uoči početka sjednice general Barić je za Hrvatski vojnik prokomentirao

važnost projekta "Hrvatska vojska - hrvatsko društvo" za OSRH. "Moram istaknuti da već dugo vremena u svoje aktivnosti pokušavamo uključiti institute koji se bave istraživanjima pojavnosti vezanih za razvoj OSRH, na taj način omogućavamo da se izvuku određene zakonitosti kao i pomoć pri promišljanju razvoja. Naime, u kompleksnom sustavu poput našega, sigurno je da je potrebno pratiti sve pojavnosti koje se s njime u vezi javljaju, od onih tehničkih pa do društvenih. Smatram da smo sada postavili iznimno čvrste temelje kako bismo proveli istraživanja sa svrhom lakšeg prolaza kroz procese tranzicije, pronalaženja optimalnih rješenja aktualnih problema u organizaciji OSRH, pa i cjelokupnog obrambenog sustava. Uostalom, IROS i ovaj projekt prije svega se odnose na cijeli obrambeni sustav. Vrlo je

važno što postoji interakcija civilnog i vojnog, uključivane ljudi koji nisu u sustavu. Osim pitanja stručnosti, to je pitanje racionalizacije i ekonomizacije, pa i načina gledanja problematike s više aspekata. Na taj način se mogu naći najbolja moguća rješenja. Istaknuo bih i metodologiju, koja decidirano kaže kako se nešto može realizirati i koja jamči da će se cijeli projekt voditi po svim znanstvenim postulatima", rekao je general Barić.

Zdravko Jakop, hrvatski časnik, hrvatski reprezentativac i izbornik u paraglidingu

Brigadir u slobodnom letu

Tijekom razgovora s brigadirom OSRH Zdravkom Jakopom ovaj put nismo mnogo spominjali njegovu vojnu karijeru ili postrojbu kojoj je na čelu (Operativno-strategijsko simulacijsko središte). Tema je bila njegovo slobodno vrijeme koje koristi za letenje. No, ovaj časnik ne leti avionom ili helikopterom...

Domagoj VLAHOVIĆ

Za one kojima engleska riječ ništa ne znači, paragliding ćemo prevesti kao parajedriličarstvo i opisati kao oblik slobodnog letenja. Letjelica (parajedriličica) u zraku se ne održava pomoću nekog pogona, već slobodno leti. Sport se počeo razvijati potkraj 70-ih, a u Hrvatskoj potkraj 80-ih... I Hrvati su pokazali da im letenje leži. Danas je naša reprezentacija u preciznom slijetanju treća na svjetskoj rang-listi. S dvojicom hrvatskih vojnika u svom sastavu! U Hrvatskoj se organiziraju i jaka međunarodna natjecanja, 2009. će u našoj zemlji biti i Svjetsko prvenstvo...

Jedan od vojnika-paraglidera (uz dočasnika Josipa Kneza) je hrvatski časnik Zdravko Jakop. Prije desetak godina radio je u 7. gardijskoj brigadi, kad je u postrojbu stigla molba da vojska pruži potporu stvaranju boljih uvjeta za paraglidere, uređenju cesta i poletišta. Potpora sportašima za OSRH nikad nije predstavljala problem, molba je odobrena, i Jakop je "otišao pogledati što naši dečki tamo rade", pa se uputio na Ravnu Goru kod Trakošćana. Posljedice odlaska? Brigadir i zapovjednik Operativno-strategijskog simulacijskog središta, Jakop je u slobodno vrijeme reprezentativac i izbornik hrvatske paragliding reprezentacije. Prisjećajući se svojih početaka, Jakop kaže da "treba biti uporan, proći svojevrstnu obuku". Dakle, s jedrom ne počinjete na uzvisini, nego na ravnici, prolazite razdoblje upoznavanja sa sportom, učite pravila... Nastavljate na "nekom manjem brdašcu, poslije kojega se ide na tzv. visinske letove gdje je razlika u visini poletišta i sletišta minimum 150 metara". Uloženi trud

rezultira dozvolom za pilota parajedriličice, a prije teoretskog i praktičnog ispita morate imati bar 60 visinskih letova. Naravno, sve se to ne može bez odgovarajuće opreme certificiranih proizvođača (krilo, rezervni padobran, sjedalica, kombinezon,

kaciga, čizme, rukavice, metar za mjerenje visine, GPS...), čija cijena nije mala. Uglavnom se starta s raobljenom opremom, koja se postupno nadopunjava novom.

I za iskusne paraglidere, što reprezentativac Zdravko Jakop svakako jest, uvijek vrijede neka "zlatna" pravila: prije letova morate se osjećati spremni i fizički i psihički, morate provjeriti meteorološke uvjete. Pljusak ili jak vjetar nisu prijatelji slobodnih letača! Kad se svi uvjeti poklope, "u tom sportu se doista da uživati".

Unatoč visinama i potrebnoj hrabrosti, paragliding nije posebno opasan. No, za prelazak iz rekreativnog u natjecateljski dio, kao što je učinio brigadir, "ipak treba nešto više priprema, treninga i koncentracije". Naročito za zapaženije rezultate na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Jakop je 16. na svjetskoj rang-listi u disciplini precizno slijetanje (postoje još dvije, prelet i akrobatsko letenje), no vrlo zaposleni brigadir i zapovjednik ipak shvaća paragliding kao hobi za vikende i godišnje odmore. Samo ime omiljene mu discipline govori da je uz nabrojena svojstva paraglidera ipak najvažnija disciplina, nakon starta i leta letjelicu treba smjestiti u ciljno područje radijusa cca 10 metara, što bliže centru - to bolje! "Da je više vremena, natjecao bih se i u preletima, ali..."

Zapravo, apsolutno sve o čemu smo razgovarali brigadir Jakop je na kraju slikovito sažeo riječima "To je velika uživanja, samo mi znamo zašto ptice cvrkuću..." ■

Sedmo prvenstvo OSRH i Četvrto regionalno prvenstvo u vojničkom petoboju u Jastrebarskom

Obećavajuća ekspanzija

Na 7. prvenstvu OSRH nastupila su 52 vojnika okupljena u devet momčadi, što je znatno povećanje konkurencije u odnosu na prethodna. Regionalno natjecanje proteklo je u apsolutnoj dominaciji svjetskih prvaka Nijemaca...

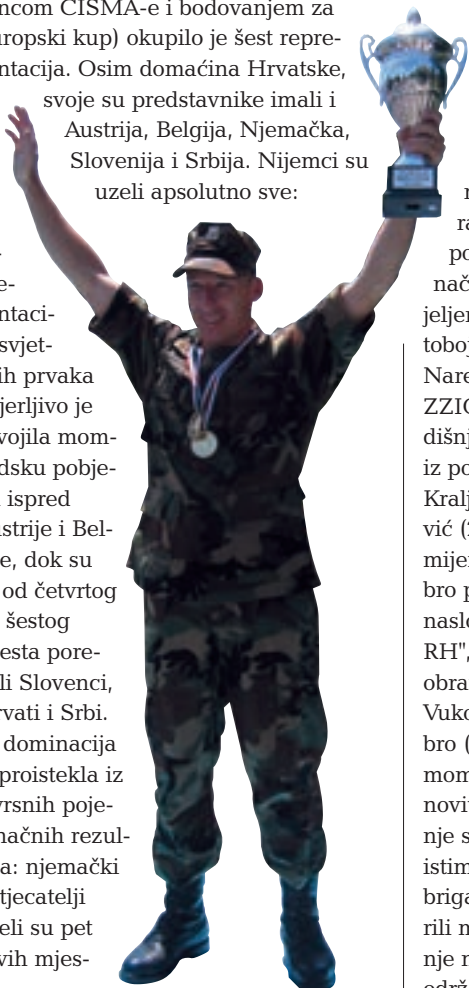

— Domagoj VLAHOVIĆ —

Ovogodišnje okupljanje najboljih vojnih petobojaca Hrvatske i regije u Jastrebarskom, održano prošloga tjedna, moguća je prekretnica u tom sportu u našoj vojsci. U kojem će ga smjeru prekretnica odvesti, vidjet ćemo već sljedeće godine...

No, početak teksta ipak posvetimo gostima iz inozemstva. Četvrto regionalno natjecanje u Jastrebarskom (s licencom CISMA-e i bodovanjem za Europski kup) okupilo je šest reprezentacija. Osim domaćina Hrvatske, svoje su predstavnike imali i Austrija, Belgija, Njemačka, Slovenija i Srbija. Nijemci su uzeli apsolutno sve:

reprezentacija svjetskih prvaka uvjerljivo je osvojila momčadsku pobjedu ispred Austrije i Belgije, dok su se od četvrtog do šestog mjesta porudali Slovenci, Hrvati i Srbi. Ta dominacija je proistekla iz izvrsnih pojedinačnih rezultata: njemački natjecatelji uzeli su pet prvih mjes-

■ Narednik Danijel Dikšić, ponovno najbolji pripadnik OSRH

ta (!!!), s tim da je u neizvjesnoj borbi Robert Krawczyk uzeo zlato tek za 9,2 boda ispred sunarodnjaka Martina Reicharta. Bronca je pripala Andreju Sonnenbergu. Na početku teksta govorili smo o prekretnici. Njezin prvi dio izrazito je pozitivan. Naime, izgleda da je vojnički petoboj napokon opet privukao dovoljno pozornosti našim postrojbama i među potencijalnim natjecateljima. Na 7. prvenstvu OSRH nastupila su 52 vojnika okupljena u devet momčadi, što je znatno povećanje konkurencije u odnosu na prethodna. Posebno veseli

što ima potpuno novih i mladih imena, poput Igora Baničeka (2. gbr). No, u pogledu najboljih, pojedinačne medalje su opet podijeljene između iste trojice petobojaca kao i na 6. prvenstvu. Narednik Danijel Dikšić iz ZZIO-a obranio je prošlogodišnji naslov, a njegov kolega iz postrojbe narednik Miroslav Kralj i razvodnik Luka Vuković (2. gbr) ove su godine "zamijenili" medalje, tako da je srebro pripalo drugom. Dikšić, okićen i naslovom "Najboljeg pripadnika OSRH", svoju je momčad predvodio i u obrani momčadskog naslova, baš kao i Vuković: gardisti 2. gbr su osvojili srebro (i to je repriza), a njihova druga momčad broncu. Ta medalja jedini je novitet u odnosu na prošlu godinu, bez nje su ostali vojnici 4. gbr, završili su s istim brojem u poretku kao i u nazivu brigade. Dikšić i Vuković već su ostvarili međunarodne norme za sudjelovanje na Svjetskom prvenstvu koje će se održati 2008., a uz njih dvojicu za ovogodišnje Svjetske vojne igre u Indiji norme je ostvario i Kralj. Za ostvarenje

norme ima još kandidata, poput Darka Radića, Marcela Radoša ili Dražena Viljevca. Prilike će biti već na predstojećem Europskom prvenstvu u Münchenu (15. - 22. srpnja) ili regionalnom natjecanju u Bečkom Novom Mjestu.

Za drugi dio prekretnice ne znamo kakve će posljedice ostaviti na naš vojnički petoboj (napokon u ekspanziji). Naime, poznato je da je vojarna u Jastrebarskom proglašena neperspektivnom i uskoro će je OSRH napustiti. Jaska je bila idealna lokacija za petoboj: u njoj su se održavale discipline prepreke (postavljene po svim stan-

■ Svjetski prvaci Nijemci dokazali su svoju premoć

dardima CISMA-e), bacanje bombe i trčanje, dok je streljaštvo održavano u zagrebačkom Vrapčanskom potoku, a plivanje u još bližem svetojanskom 50-metarskom bazenu. Nadajmo se da će slični uvjeti biti omogućeni na nekom drugom mjestu. Zašto? Jednostavno, važnost vojnog petobojca nadilazi sportske okvire, on je izvanredna demonstracija vojničkih vještina. Vojnik koji je dobar u petoboju ne može biti loš vojničar-profesionalac, mora biti spreman fizički i psihički, odgovoran u pripremama i treninzima... Treba li boljih razloga za ekspanziju i odgovarajuće uvjete za nju? ■

Ljetni kamp dočasnika

kajih će se razvijati detaljniji planovi i programi te planirati njihova provedba u 2008. godini.

Funkcionalno-obučni dio

(obuka plivanja i spašavanja na moru) odrađen je u organizaciji i provedbi prvog dočasnika i instruktora ronjenja iz 352. satnije diverzantsko-ronilačke HRM-a, a sastojao se od teorijskog i praktičnog dijela. Rekreativni dio je proveden na cjelodnevnom jedrenju u NP Kornati i učenju osnova pomorskih vještina.

U ime zapovjednika HRM-a nazočne je pozdravio zamjenik zapovjednika komodor Zdenko Simičić i održao dvosatno predavanje na temu Sadašnjost i budućnost HRM-a te izrazio zadovoljstvo što je HRM dobio priliku ugostiti takav skup.

B. MARUŠIĆ

U vojarni "Zečevo" u Rogoznici proveden je od 11. do 15. lipnja treći ljetni kamp dočasnika OSRH kojem je prvi put domaćinom bila Hrvatska ratna mornarica.

Na ovogodišnjem ljetnom kampu sudjelovali su prvi dočasnici razina grana OS-a, korpusa, pristožernih postrojbi GS-a OSRH, ZzL-a i ZZIO-a. Kamp je zamišljen tako da se spoji ugodno s korisnim, pa je podijeljen na radni, funkcionalno-obučni i rekreativni dio. Radni dio je proveden u skladu sa smjericama NGSOS i planu prvog dočasnika OSRH. Dočasnici su podijeljeni u pet radnih skupina, a rezultat rada je pet programa na temelju

Natjecanje VDZ-a u streljaštvu

Na Automatskoj streljani Vrapčanski potok treću godinu zaredom 21. lipnja održano je natjecanje Vojno-diplomatskog zbora akreditiranog u RH u streljaštvu.

Ove godine pucalo se ležeći iz automatske puške AK47, 7 62x39mm, 10+20 hitaca na metu udaljenu 200 metara, a pristupilo je devet predstavnika VDZ-a i jedan predstavnik MORH-a. Sudac i voditelj natjecanja bio je bojnik Krešimir Vrančić. Prvo mjesto osvojio je brigadni general Bojan Šuligoj iz Slovenije sa 154 kruga, drugo satnik Robert Katić, pripadnik MORH-a sa 151 krugom, a treće brigadir Jaromir Skakal iz Češke sa 132 kruga.

R.K.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU
I INFORMIRANJE

raspisuje:
INTERNI NATJEČAJ

za prijam višeg stručnog savjetnika - redaktora u Odjelu hrvatskih vojnih glasila

Uvjeti:

- VSS
- 10 godina radnog staža
- prof. hrvatskog jezika
- položen DSI

Rok za podnošenje prijave je **15 dana** od objave u **Hrvatskom vojniku**, do **20. srpnja 2007.**

Za sve informacije molimo javiti se u **Odjel hrvatskih vojnih glasila** na tel. **3784-937.**

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE
I INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ
OBRAMBENIH SUSTAVA

u suradnji s Veleučilištem
Velika Gorica raspisuje:
INTERNI NATJEČAJ

Za izbor u nastavna, suradnička i stručna zvanja,

za akademsku godinu 2007./2008. na:

I. VELEUČILIŠTU VELIKA GORICA s pravom javnosti za

1. Specijalistički diplomski studij "Upravljanje logističkim sustavima i procesima"

U skladu s Konceptom izobrazbe koji je odobrio ministar obrane, a na temelju Sporazuma o nastavnoj i visokostručnoj suradnji između MORH-a i Veleučilišta Velika Gorica ustrojen je specijalistički diplomski studij pod nazivom "Upravljanje logističkim sustavima i procesima" za potrebe usavršavanja časnika logističkih službi.

Zainteresirani kandidati za izbor u nastavna, suradnička i stručna zvanja, djelatnici MORH-a i OSRH, trebaju popuniti sljedeće obrasce:

- obrazac za podatke o nastavniku (opći podaci, životopis, popis nastavnih kolegija iz kojih će nastavnici izvoditi nastavu, popis radova u zadnjih 5 godina),

- izjava o spremnosti za sudjelovanje u postupku izbora u odgovarajuće nastavno ili znanstveno-nastavno zvanje (za one nastavnike koji nemaju proveden izbor u zvanje).

Obrasci se u pisanom ili elektroničkom obliku mogu dobiti u Odjelu izobrazbe Personalne službe MORH-a upitom na telefon **67 802, 67 545 ili 67 494.**

Rok za dostavu popunjenih obrazaca Personalnoj službi MORH-a, Odjelu izobrazbe je **20. srpnja 2007.**

Potencijalni nastavnici i predavači trebaju ispunjavati sljedeće uvjete:

- imati odgovarajuću stručnu spremu potrebnu za nastavnika visoke škole,
- sve uvjete propisane člankom 98., 99. i 100. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Nakon isteka roka prijave na natječaj, zajedničko povjerenstvo koje će formirati IROS i VVG provest će selekciju kandidata, u skladu s dostavljenim podacima, te pokrenuti postupak za njihov izbor u odgovarajuća nastavna, suradnička i stručna zvanja.

Dodatne informacije u svezi internog natječaja mogu se dobiti na telefonima Instituta za istraživanje i razvoj obrambenih sustava: **86 010 i 84 690.**

Senzori za oružje

AMERIČKA tvrtka Sago Systems razvila je ručni senzorski sustav aPat koji služi za detektiranje skrivenog oružja i eksploziva. Riječ je o multispektralnom pasivnom termovizijskom uređaju koji uspješno nalazi skriveno oružje i eksplozive te znatno pomaže snagama sigurnosti u svakodnevnim zadacima.

Osim aPata tvrtka je razvila i posebnu kameru za snimanje tijela iPat. Riječ je i o pasivnom senzoru koji snagama sigurnosti olakšava posao pregledavanja ljudi. Ni aPat ni iPat ne zrače X-zrake ili bilo koje druge mikrovalove, rade isključivo pasivno, što znači da prema objektu koji se nadzire ne odašilju ništa. Rade tako da termalnim senzorima otkrivaju nazočnost oružja i eksploziva.

Osmišljeni su za rad na mjestima gdje treba jamčiti visoku razinu sigurnosti i protoka ljudi. Pogodni su npr. za aerodrome ili za nadzor ulaska u važne objekte. Temeljno načelo rada uređaja je da se koriste (i slikovno prikazuju) prirodnom toplinom tijela kako bi otkrili postojanje opasnih stvari kao što su pištolj ili nož, eksploziv ili tekućinu.

U osnovi, riječ je o termalnoj kameri, samo u specijaliziranoj izvedbi za rad u posebnom dijelu infracrvenog spektra, posebno po tome što neometano prolazi kroz odjeću ali ne prolazi kroz određene materijale. Tako je moguće vidjeti obris onoga što osoba nosi ispod odjeće bez potrebe da joj se pristupi, ručno pregleda ili provjerava rentgenski.

M. PETROVIĆ

Sago Systems

Austrija ipak smanjuje kupnju Eurofightera

NAKON što je 21. ožujka prvi austrijski jednosjedni Eurofighter Block 5 poletio na svoj prvi probni let s tvorničke piste u njemačkom Manchingu, a potom i drugi austrijski Eurofighter (sljedeća četiri aviona se nalaze u završnoj fazi sklapanja), očekivao se idući korak - primopredaja prvih aviona austrijskom ratnom zrakoplovstvu na prigodnoj ceremoniji predviđenoj za početak ljeta.

Tadašnji ožujski uspjeh s pravom se smatrao velikim zaokretom u austrijskoj nabavi novih aviona. Naime, donedavno je vladajuća austrijska kolacija tražila način kako bi otkazala kupnju novih aviona iz isključivo financijskih razloga. Nastojanja austrijske Vlade su iznimno racionalna, posebice ako se ima na umu to što će kupnja 18 aviona kroz višegodišnje razdoblje opteretiti austrijski državni proračun za više od 2,5 milijardi američ-

kih dolara, što je po avionu oko 140 milijuna. S druge pak strane, takvim nastojanjima austrijske Vlade nije pogodovala cijena raskida ugovora koja bi iznosila nezanimarivih 1,53 milijardi dolara, a istodobno nalazi se u situaciji kad u skladu

sa svojim programom razvoja i moderniziranja oružanih snaga kani nabaviti nove borbene avione koji bi u operativnoj uporabi mogli ostati sljedećih četrdesetak godina.

Potkraj lipnja Eurofighter konzorcij koji čine Alenia Aeronautica, B Systems, E i E Deutschland sklopio je kompromisni sporazum s austrijskom Vladom na temelju kojega će umjesto izvorno naručenih 18 Eurofightera biti isporučeno 15 Eurofightera Block 5, koji su najnapred-

nija inačica u sklopu Tranche 1 produkcijske serije Eurofightera. Dogovorena je i niža cijena logističke potpore kroz operativni vijek aviona, a po svemu sudeći rezanje troškova će se osjetiti i na obuci letaćkog i tehničkog osoblja. Tako bi ukupno "rezanje" troškova iznosilo 370 milijuna eura, odnosno Austrija bi prema novom sporazumu platila za nove avione 1,63 milijarde eura.

I. SKENDEROVIĆ

Kemijski detektori

AMERIČKA tvrtka Bruker Daltonics predstavila je uređaj RAID - novu generaciju mobilnih spektrometara namijenjenih detekciji toksičnih kemikalija i bojnih otrova. RAID rabi ionsku mobilnu spektrometriju za otkrivanje opasnih kemikalija.

Uređaj ima izvor slabog zračenja u zatvorenom sustavu koji ionizira uzorke zraka kako bi se mogla provesti analiza. Dosadašnji sustavi koji su generirali radijaciju za pripremu uzoraka za daljnju analizu zahtijevaju mnogo administriranja, pa su složeni za uporabu. Zbog toga nisu pogodni za terenski rad i opremanje interventnih spasilačkih i kriznih timova kod kojih je brzina i fleksibilnost temelj uspješnog djelovanja.

RAID ne traži posebnu registraciju, licenciranje, provjere nepropusnosti, posebnu opremu za održavanje i skladištenje. Zbog toga je znatno jednostavniji za uporabu, posebice u sigurnosnim zadaćama i zadaćama zaštite stanovništva od kemijskih napada i industrijskih incidenata.

Inačica RAID-M je ručni detektor koji su već naručile neke američke agencije što se bave suprotstavlja-

njem prijetnji oružja za masovno uništavanje i zaštiti civilnog stanovništva.

RAID-M omogućava provjeru atmosfere na opasne kemikalije u realnom vremenu. Inačica RAID-AFM je autonomni senzor koji se može postaviti na zanimljiva područja (primjerice u pogone u kojima se rabe opasne kemikalije). Djeluje kao sustav ranog upozorenja u slučaju incidenta ili namjernog napada kemikalijama.

M. PETROVIĆ

Sirija nabavlja nove MiG-ove

POTKRAJ lipnja više svjetskih medija potvrdilo je kako je tijekom tog mjeseca počela operacionalizacija ugovora između ruskog Rosoborona i Sirije oko isporuke novih ruskih aviona za Sirijsko ratno zrakoplovstvo. Riječ je o ugovoru, prema određenim napisima vrijednom oko milijardu američkih dolara, sklopljenom početkom ove godine, na temelju kojega bi Damasku trebalo biti isporučeno pet presretača MiG-31E i još uvijek nepoznat broj lovačkih aviona MiG-29M/M2

(špekulira se s brojem jedne eskadrile, što može varirati između 12 i 18 aviona).

Prema napisima ruskih dnevnika Pravde i Kommersanta u tvornici Sokol je počelo sklapanje sirijskih MiG-ova 31E koji bi Damasku trebali biti isporučeni tijekom sljedeće dvije godine. Istodobno, Kommersant u svojim tekstovima otvara pitanje stvarnog krajnjeg naručitelja tih aviona, odnosno špekulira s pretpostavkom kako su ti avioni za Iran. Takvo razmišljanje potkreplju-

ju i svibanjski tekst u Jane'su, u kojemu se pisalo o iranskom financiranju "sirijske" kupnje 36 protuzračnih obrambenih sustava Pantsir-S1E, nabavljenih tijekom prošle godine. S druge pak strane određeni analitičari smatraju kako je stvarni motiv Damaska za nabavu novih aviona stalno tinjajuća kriza između Sirije i Izraela i neuspjeh njihovih pregovora iz 2000., kad je kao jedno od velikih neriješenih ostalo pitanje oko statusa predragocijenog izvora vode za to područje - Golanске visoravni.

Obrambeni presretači MiG-ovi 31E nalaze se u Kazahstanu, u polusklopljenom stanju. Bit će to prvi primjerci MiG-a-31 koje je Rusija prodala inozemnom naručitelju, a riječ je o posebnoj "exportnoj" inačici, dijelom oslabljenoj u odnosu na onu koju radi rusko ratno zrakoplovstvo. Prema nekim medijima, uz Siriju i Indiju kazuje i golem interes za nabavu MiG-a 31E. Lovci MiG-29M/M2 koji će biti isporučeni Siriji tehnološki su velikim dijelom slični MiG-ovima 35 koje Rusija nudi Indiji.

I. SKENDEROVIĆ

Terenska bolnica

ZA POTREBE njemačke vojske, odnosno njezinih postrojbi koje sudjeluju u misijama u inozemstvu europska tvrtka EADS proizvodi zaštitne kontejnere za medicinske zadaće. Posljednji ugovor između njemačkog saveznog ureda za obrambenu tehnologiju i nabave BWB i tvrtke potpisan je početkom ove godine i pokriva dostavu trideset kontejnera. Riječ je o autonomnim medicinskim postajama u standardiziranom kontejneru od 20 stopa. Opremljen je tako da omogućava inicijalni medicinski tretman i pružanje hitne medicinske pomoći na najvišoj medicinskoj i higijenskoj razini.

Od opreme ima mobilnu opskrbu vodom i električnom energijom te

klimatski uređaj. Kontejner može potpuno autonomno djelovati najviše tri dana. Posebna je pozornost usmjerena balističkoj zaštiti jer su predviđeni za slanje u nemirnije dijelove svijeta.

Pri konstruiranju se posebno pazilo na što veću mobilnost, pa kontejner ni ne mora biti skinut s vozila. Opremljen je sklopivim stubama i rampom kako bi se omogućio pristup nosilima.

Kontejneri su dio većeg medicinskog sustava TransHospital, a riječ je o mobilnoj fleksibilnoj terenskoj bolnici koja se može jednostavno

konfigurirati prema potrebama korisnika. TransHospital se nalazi u sastavu njemačke, singapurske, španjolske, slovenske i vojske UAE. Njemačka ih je vojska već isprobala u misijama na Balkanu i u Afganistanu.

M. PETROVIĆ

Objavljeni detalji australskog razarača

TVRTKA Gibbs & Cox Australia otkrila je prve detalje američkog projekta razarača namijenjenog protuzračnoj obrani koji se natječe za ADW (Air Warfare Destroyer) program australske ratne mornarice. Unaprijedena inačica razarača klase Arleigh Burke Flight IIA, inicijalno namijenjenog američkoj ratnoj mornarici, natječe se sa španjolskim projektom fregate tipa F100 za gradnju triju brodova u programu vrijednom 4,9 milijardi američkih dolara (6 milijardi australskih dolara). Konačna odluka australske vlade o preferiranom projektu očekuje se tijekom srpnja ove godine.

Visokopozicionirani dužnosnik tvrtke Gibbs & Cox Australia izjavio

je kako, iako je inačica ponuđena australskoj kraljevskoj ratnoj mornarici bazirana na američkoj platformi, više od 50% konačne platforme razarača biti projektirano u Australiji. Australska inačica razarača bit će oko 500 tona lakša od klase Arleigh Burke Flight IIA, pa će maksimalna istisnina iznositi 8700 tona i bit će kraći za 6 metara te će duljina na vodnoj liniji iznositi 137 metara. Pri projektiranju su zadržane određene margine zbog mogućeg povećanja glavnih dimenzija, dok se doplov novog razarača procjenjuje na 5600 nm pri brzini 18 čvorova prema 4400 nm pri brzini 20 čv koje postiže klasa Arleigh Burke. Ta razlika doplova postizat

će se propulzijskim sustavom koji se sastoji od kombinacije dizelskih motora i plinskih turbina (CODAG konfiguracija) na dvjema osovina, nasuprot isključivo plinskih turbina (COGAG) koje su ugrađene u američke razarače, ali će zato maksimalna brzina pasti s 31 čv na oko 28 čvorova. Takva kombinacija pogonskog postrojenja bit će ekonomičnija pri uporabi, pa će se povećati područje rada i izdržljivost pogonskog sustava.

Kako bi se smanjila težina konstrukcije, jedna od pet paluba koje se nalaze na prednjem dijelu nadgrađa bit će uklonjena. No, ukupna visina nadgrađa bit će 2,8 metara viša kako bi se povećao domet i poboljšala krmena pokrivenost višenamjenskim radarom za motrenje SPY-1D(Y). Projektom je predviđeno povećanje korisnosti geometrije jarbola u kojem će biti smješten radar kako bi se smanjili mogući tehnički rizici i eliminirali troškovi naknadnih testiranja i podešavanja radarskog sustava.

M. PTIĆ GRŽELJ

Topovi OTO Melara za njemačke fregate F125

NJEMAČKA federalna uprava za vojnu tehnologiju i nabavu odabrala je tvrtku OTO Melara za dobavu teških i lakih mornaričkih topova za novu njemačku višenamjensku fregatu F125 koju projektiraju, a gradit će konzorcij ARGE F125 koji se sastoji od brodograđevnih tvrtki ThyssenKrupp Marine Systems i Fr. Lürssen Werft. Potpisivanje ugovora s talijanskom tvrtkom za topničke sustave trebao bi uslijediti u trećem kvartalu 2007. godine., pod uvjetom da ga odobri njemački parlament.

Tvrtka OTO Melara, poduzeće u vlasništvu grupacije Finmeccanica, dobit će lake mornaričke topove tipa 127/64 koji će biti glavno topničko naoružanje fregata F125. Ima mogućnost ispaljivanja Vulcano navođenog streljiva povećanog dometa kako bi zadovoljivo uvjet za dalekometnim bombardiranjem obale te mornaričkom paljbom na udaljenostima većim od 100 km, a omogućava u potpunosti automatizirane ope-

racije te veliku brzinu paljbe. Ugovor vrijedan 70 milijuna eura obuhvaća nabavu pet mornaričkih topova 127/64, od kojih će jedan biti smješten na kopnu u jedinici radi obuke, dok će preostala četiri biti ugrađena na fregate. Umjesto hidrauličkih aktivatora odabrani su elektro-mehanički, a ugovoreni topnički sustav ima mogućnost odabira jednog od četiri tipa pripremljenog streljiva a da se ne povezuje sa središnjim mrežnim sklopom. Trenutačan ugovor s tvrtkom OTO Melara ne obuhvaća dobavu Vulcano streljiva ni sudjelovanje u razvojnom dijelu programa. Očekuje se kako će balistička, nenavođena inačica Vulcano streljiva ući u službenu proizvodnju za potrebe talijanske i nizozemske mornarice potkraj 2007. ili početkom 2008. godine.

Isto tako, tvrtka OTO Melara odabrana je za dobavu zaštite protiv

asimetričnih prijetnji. Svaka fregata bit će opremljena s pet Hitrole 12,7 mm daljinski navođenih mornaričkih strojica s Naval Tilting inačicom kako bi plovilo bilo zaštićeno od opasnosti koje su na vrlo maloj udaljenosti od broda. Ugovor vrijedan 10 milijuna eura obuhvaća nabavu pet setova po pet Hitrole sustava od kojih će jedan biti namijenjen obuci na kopnu. Oko 40 Hitrole strojica prodano je talijanskoj carini, meksičkoj, pakistanskoj i mornarici Ujedinjenih Arapskih Emirata.

M. PTIĆ GRŽELJ

EHLHP - novi europski megaprojekt

i Francuska odlučile su zajednički krenuti u razvoj novog teškog transportnog helikoptera u sklopu projekta nazvanog EHLHP (European Heavy Lift Helicopter Program).

Kako se navodi, jedna od temeljnih nakana EHLHP projekta je "popunjavanje" rupe između srednjih transportnih helikoptera poput NH90 i AS 532 Cougara i budućeg transportnog aviona A400M Load Master (koji bi trebao nositi čak do 35 tona "korisnog" tereta), odnosno zamjena zastarjelih transportera CH-53G Mittlerer Transporthubschrauber. Želja im je dizajnirati helikopter koji bi imao izvrsne *hot and high* performanse, odnosno koji bi mogao nositi znatno veće količine raznog tereta, oklopnih vozila i vojnog osoblja s prate-

ćom opremom. S obzirom na želje nositelja projekta, novi megahelikopter bi u operativnu uporabu trebao ući do 2020., a trebao bi imati nosivost od teško zamislivih 30 tona. Usporedbe radi, najveći transportni helikopter na svijetu Mi-26 je težak 56 tona (dva puta je teži od CH-47 Chinooka), i maksimalno može ponijeti do 20 tona tereta.

Određeni zrakoplovni stručnjaci smatraju kako bi novi helikopter po svojim transportnim mogućnostima bio vrlo blizu onima koje će imati novi marinski transporter CH-53K, odnosno nosivost bi mogla biti oko 13,6 tona što smatraju mnogo realnijim, jer u suprotnom uspješna realizacija EHLHP projekta prema izvornim zamislama pretpostavlja razvoj nove revolucionarne tehnologije na temelju tehnologije žirodina.

I. SKENDEROVIĆ

NA NEDAVNO završenom Paris Air Showu sklopljeno je vrlo važno partnerstvo koje bi moglo rezultirati novim velikim uspjehom u helikopterskoj industriji. Naime, Njemačka

Shayetet 13

- elitna postrojba izraelske ratne mornarice

Unutar izraelske ratne mornarice postoji specijalna postrojba pomorskih komandosa čiji su pripadnici poznati pod nadimkom Šišmiši. Oni su pripadnici specijalne postrojbe Shayetet 13, zadužene za specijalne operacije izraelske RM

Igor SPICIJARIĆ

Izraelske obrambene snage IDF (Israel Defence Force) i posebice njezine specijalne snage u mnogočemu se razlikuju od mnogih zapadnih istovrsnih postrojbi. Ta razlika je nastala ponajprije zbog uvjeta i okruženja u kojemu je nastala židovska država i u doslovno ratnom stanju u kojemu ta država živi gotovo od svog nastanka pa do današnjeg dana. Od svibnja 1948. kad je službeno nastala, država Izrael prošla je kroz burna razdoblja i nekoliko ratova koji su bili izravna posljedica bri-

tanske kolonijalne politike na tom dijelu Bliskog istoka. Takvo nesigurno okruženje nagnalo je Izrael da stvori jedne od najboljih i najučinkovitijih oružanih snaga na svijetu. Služba u izraelskim IDF-u obvezatna je za sve izraelske državljane i traje 36 mjeseci za muškarce, odnosno 18-21 mjesec za žene.

Najveći dio vojnih obveznika svoju vojnu obvezu služi u jednoj od triju grana IDF-a (KoV, RM i RZ) a ostali su uključeni u snage policije, izraelske granične straže (MAGEV), op-

ćoj sigurnosnoj službi (SHABACH) te u vojno-obavještajnoj službi MOSSAD. Naravno, dio vojnih obveznika svoju službu obavlja služeći u specijalnim postrojbama koje su organizirane u sklopu svih triju grana IDF-a.

Brojnost specijalnih postrojbi, njihova vrhunska obučenost, status i ugled koji uživaju u najširim segmentima izraelskog društva upravo fascinira. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Na vatrenoj liniji

lako je razvoj vatrenog oružja namijenjenog vojnicima doživio svojevrsni zastoj, povećanje broja bliskih borbi u Iraku i Afganistanu dao mu je novi impuls

— Pripremio Siniša RADA KOVIĆ —

Dosad nezapamćeno povećanje bliskih borbi, podjednako u gradovima Iraka i na otvorenim područjima Afganistana, ponovno je vratio interes vojnih krugova razvoju streljačkog oružja, posebice na povećanje njegove preciznosti i učinkovitosti na cilju. Novi uvjeti ratovanja donose intenzivne borbe na udaljenostima do sto metara ili manje, posebice u urbanom okruženju (military operations in urban terrain - MOUT). Zbog toga vojnici traže malo, pouzdano i lagano oružje dovoljno precizno da se cilj neutralizira prvim metkom, kako bi se spriječila mogućnost da neprijatelj priđe dovoljno blizu za borbu prsa o prsa.

Kao što se može vidjeti iz primjera američkih i britanskih snaga u Iraku, novi uvjeti ratovanja zahtijevaju

ili novo oružje ili znatnu prilagodbu postojećeg. Kako je razvoj nove automatske puške dug i skup proces, prihvatljivije je rješenje prilagodba i modernizacija postojećih. Većina NATO oružanih snaga, čiji su pripadnici prisutni u Afganistanu i Iraku, našle su se u teškoj situaciji zbog neadekvatnosti streljačkog oružja. One moraju modificirati postojeće oružje kako bi ga prilagodile novim uvjetima ratovanja. Tako američka vojska već obavlja zamjenu klasičnih jurišnih pušaka M16 znatno kompaktnijim karabinima M4, pogodnijim za uporabu u urbanim borbama na vrlo malim udaljenostima.

Do danas američka je vojska zamijenila nešto više od deset posto svojih Colt Defense M16 pušaka (oko 200 000) te umjesto njih voj-

nike opskrblila karabinima M4 istog proizvođača. Za tu je namjenu u proračunskoj godini 2008. osigurano 98, a u 2009. čak 103 milijuna američkih dolara. Očekuje se da će i marinski korpus krenuti istim smjerom. Plan je da se u dogledno vrijeme sve postrojbe prve crte opreme karabinima M4 (kalibra 5,56 mm). Rokovi nisu utvrđeni jer se još uvijek ne zna koliko će se novca moći dobiti za tu namjenu. Prednost pri opremanju karabinima M4 imaju tzv. Battle Combat Teamovi (BCT) i timovi za potporu. Uz to, tvrtka Colt je najavila razvoj novih proizvoda još bolje prilagođenih novim potrebama korisnika. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Oklopna vozila za urbano ratovanje (II. dio)

Osim osmišljavanja primjerene taktike uporabe tenkova u gradovima, intenzivno se provode modernizacije oklopa, streljiva i sustava motrenja i veze

— Pripremio Srećko RADOVIĆ —

U prvom smo dijelu teksta opisali neke opasnosti koje prijete tenkovima i drugim borbenim oklopnim vozilima tijekom djelovanja u urbanim područjima, s naglaskom na djelovanja u gradovima. Spomenuli smo i neke prijedloge modernizacije/nadogradnje za tenkove (postavljanje novih oklopa) kojima bi se vozila bolje prilagodila takvim uvjetima ratovanja. U ovom tekstu nastavljamo s navođenjem prijedloga kojima proizvođači namjeravaju poboljšati mogućnosti uporabe tenkova u urbanim područjima, naravno pod uvjetom da ih kupci (oružane snage) prihvate. Kako je druga opcija razvoj i kupnja novih oklopnih vozila prijedlozi modernizacije/nadogradnje imaju

velike mogućnost ostvariti se.

S obzirom na to da su suvremeni tenkovi dobro zaštićeni od svih vrsta ugroze, što bi se još dodatno poboljšalo postavljanjem oklopa opisanih u prošlom tekstu, posade su uglavnom sigurne sve dok su unutar njih. Problem je što u gradskim uvjetima ratovanja posade oklopnih vozila, a kod tenkova zapovjednik i punitelj, moraju s vremena na vrijeme izaći iz kupole, pri čemu otkrivaju neprijateljskoj paljbi svoju glavu i gornji dio tijela. Razloga za izlazak iz kupole je više. Najčešći je nemogućnost da se optičkim uređajima u tenku detaljno promotri teren oko vozila. Pri svakom takvom izlasku posada lako može postati žrtvom neprijateljskih snajperista, IED-a ili napada

ručnim bombama koje se bacaju na krov kupole s okolnih zgrada. Kako su optički sustavi tenkova prilagođeni za otkrivanje neprijateljskih tenkova na relativno velikim udaljenostima tijekom bitaka na otvorenim prostorima, mrtve zone motrenja u neposrednoj okolini tenka nisu imale nikakvu važnost. U bliskim gradskim borbama te mrtve zone mogu značiti uništenje vozila. Podjednako velik problem je nemogućnost praćenja kretanja pješništva koje štiti tenk tijekom gradskih djelovanja, pa postoji mogućnost da tenk ili ostane sam na bojištu ili, još gore, pregazi nekog vojnika. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Simulatori letenja za helikoptere

Premda se u Hrvatskoj možemo susresti sa simulatorima letenja namijenjenima za avione, to nije slučaj s helikopterskim simulatorima. No, to će se uskoro promijeniti

Zoran KESER

Stalnim rastom tehnološke razine helikoptera, oprema kojom se opremaju sve je zahtjevnija u pogledu raznolikosti i kompleksnosti. Uz to, smanjenje vojnih proračuna diljem svijeta uzrokovalo je da se sve više zemalja okreće nabavi višenamjenskih helikoptera koji će moći obavljati zadaće od običnog transporta ljudi i tereta do nadzora kopnenih granica, traganja i spašavanja, gašenja požara, pa čak i pružanja paljbene potpore, a svaku od tih zadaća mora obavljati s jednakom učinkovitošću. Mislite li da je to mnogo zadaća koje se stavljaju pred jednu letjelicu, zamislite koliki se tek zahtjevi stavljaju pred pilote koji u istom godišnjem naletu dobivaju sve više zadaća za koje moraju biti osposobljeni. Ukoliko eskadrila helikoptera osim redovnih zadaća provodi i naprednu obuku pilota za njih, gotovo je nerealno očekivati

kako će imati dovoljno helikoptera za istodobnu provedbu svega navedenog. Uz manjak helikoptera treba pribrojati i nepovoljne meteorološke uvjete koji često znaju pomrsiti planove. Provedba obuke pilota najveći je financijski trošak, budući da ne "pridonosi" izravno obavljanju zadaće. Uzevši u obzir navedene probleme, koji su samo dio složenog letačkog procesa, ne treba previše argumentirati opravdanost uporabe simulatora letenja.

Netko će možda postaviti pitanje: "Zašto se onda cjelokupna obuka i trenaza pilota ne obavlja na simulatorima letenja, a vrlo skupi nalet helikoptera rabi samo kad treba obavljati zadaću?"

Ponajprije, simulatori još uvijek nisu na tehnološkoj razini da bi sa 100% realnosti simulirali sve uvjete i režime leta u kojima se zrakoplov može naći, a osim toga postavite si

pitanje: biste li pristali obaviti cjelokupnu obuku u autoškoli na simulatoru, a odmah nakon toga sami vozili u gradskom prometu. Vjerujem da ne, jer vas nikakav simulator vožnje ne može pripremiti na psihičku napetost u prometu i kad znate da u stvarnosti na cesti neće postojati mogućnost ponovnog pokretanja programa u slučaju nesreće, ili dočarati bezbrojne mogućnosti u kojima se možete naći tijekom vožnje.

Pretjerano letenje na simulatoru u odnosu na ostvareni nalet na pravu letjelicu može imati suprotan psihološki utjecaj na pilota. Zamjena stvarnog i virtualnog svijeta bio je jedan od niza uzroka koji su doveli do najveće zrakoplovne nesreće, kad su se na poletnoj stazi na Tenerife sudarila dva Boeinga 747. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Suvremene fregate (I. dio)

Jeftinije od razarača i znatno većih borbenih mogućnosti od korveta, fregate su postale spasonosno rješenje za većinu suvremenih ratnih mornarica

— Pripremio Tomislav JANJIĆ —

Od II. svjetskog rata pojam fregata postao je toliko popularan da se rabi za označavanje najrazličitijih brodova, od relativno malih i dobro naoružanih, do velikih i slabo opremljenih namijenjenih patroliranju oceanima. Više je pravilo nego iznimka da se oznakom fregata označavaju i brodovi koji bi se komotno mogli označiti kao razarači ili čak krstarice. Tako je, ponajviše iz političkih razloga, izbrisana razlika između razarača, fregata, korveta i odobalnih patrolnih brodova. Unatoč tome, još uvijek postoje jasni kriteriji kojima se određuje vrsta broda, pa tako i fregate. Problem je u tome što svaka ratna mornarica ima svoje kriterije koji se više temelje na pojedinačnim potrebama i željama nego na jasnim projektnim ili operativnim značajkama.

Općenito, u posljednjih desetak godina jasno se iskristalizirala tendencija povećanja površinskih ratnih brodova. Paralelno s poveća-

njem rastao je i broj brodova klasificiranih kao fregate. Danas se oznaka fregata najčešće rabi za brodove istisnine oko 5000 tona i dužine oko 140 metara. Tek za usporedbu, brodove sličnih svojstava tijekom II. svjetskog rata označavali su kao lake krstarice, a nakon okončanja rata još dugo su takve brodove označavali kao (velike) razarače. S druge strane, rasla je i veličina razarača, a ta je tendencija prisutna i danas. Tako će najnoviji američki razarači klase Zumwalt imati punu istisninu od 14 260 tona, prema "samo" 9200 tona razarače klase Arleigh Burke.

U skladu s tim okvirima ne iznenađuje da tri europske države, koje su nekad surađivale u projektu Common New Generation Frigate, grade fregate istisnina od 6700 do 7350 tona. Isto tako bilo bi prihvatljivo da se veći brod označi i kao razarač. Druge ratne mornarice prihvatile su svoje kriterije za označavanje brodova. Tako je japanska ratna mornarica (Japanese Mariti-

me Self-Defence Force - JMSDF) kao razarače označila brodove u rasponu istisnine od 3700 (namijenjeni eskortiranju) pa do 18 000 tona (nosač helikoptera). Korejska ratna mornarica ima nešto drukčiji pristup. Tako je svoje brodove KDX-1, istisnine 3800 tona označila kao razarače, dok je nove brodove iz programa FFX (24 broda koje će dovršiti od 2011. do 2028.) istisnine 3100 tona označila kao fregate iako su po svim svojstvima vrlo slični KDX-ima.

Ruska ratna mornarica preferira klasifikaciju u kojoj brodovi manji od 1900 tona dobiju oznaku fregata (klase Steregušci i Gepard). S druge strane, Južna Afrika je stvorila globalnu pomutnju kad je svoje brodove klase Valour (istisnine 3600 tona) označila kao patrolne korvete, iako bi bilo logičnije da su dobili oznaku fregate. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Avro CF-100 Canuck

Canuck je jedini kanadski lovački avion na mlazni pogon koji je ušao u serijsku proizvodnju. Iako je projektiran za kanadska sjeverna prostranstva, pretežno se rabio u Europi

Domagoj MIČIĆ

Tijekom II. svjetskog rata Kanada je (silom prilika) uspostavila čvrstu sigurnosnu suradnju s južnim susjedom (SAD-om) koja je jednakim intenzitetom nastavljena i tijekom hladnoga rata. Iako su Sjedinjene Američke Države uvijek bile znatno veći dio ovog para, Kanada se trudila pridonijeti što više, nudeći pritom svoj nacionalni teritorij, ali i svoje industrijske kapacitete. Jedan od plodova te suradnje bio je i lovac-presretač Avro CF-100 Canuck. Canuck je projektiran sa svrhom obrane Kanade i Sjedinjenih Američkih Država od prodora sovjetskih bombardera koji bi dolijetali preko sjevernog Atlantika ili Sjevernog pola. Iako konstrukcijski gledano nije bio napredan kao recimo North American F-86 Sabre (vidi Hrvatski vojnik broj 69) ili MiG-15

(vidi HV broj 85), Canuck se pokazao dobrim lovcem na kojem se temeljila kanadska protuzračna obrana tijekom pedesetih godina prošlog stoljeća.

U siječnju 1945. kanadsko ratno zrakoplovstvo objavilo je zahtjev za velikim dvomotornim lovcem namijenjenim djelovanju u svim vremenskim uvjetima. Zbog toga se po specifikaciji tražila ugradnja najsvremenijeg radara. Na zahtjev je odgovorila tvrtka Avro Canada, koju je u srpnju osnovala Hawker Siddeley grupa pošto je kupila pogon tvrtke Victory Aircraft. Ugovor o razvoju prvog kanadskog lovca s turbomlaznim motorima po specifikaciji AIR Spec 7-1 potpisan je u listopadu 1946. Obuhvaćao je i gradnju dva prototipa i jednog trupa za statička ispitivanja. Novi je

lovac dobio oznaku XC-100. Projekt je dodijeljen timu na čijem je čelu bio glavni inženjer Avro Canade John Frost.

Za pogon dva prototipa odabrani su britanski motori Rolls-Royce Avon s aksijalnim kompresorima, ali tek kao privremeno rješenje. Naime, istodobno je tvrtka Gas Turbine Engine (u sastavu Avro Canade) počela razvijati svoj turbomlazni motor s aksijalnim kompresorom nazvan TR4 Chinook. Na osnovi Chinooka nastat će nešto veći TR5 Orenda koji će se kasnije ugrađivati u Canucke. Prva radna testiranja Orende započela su 1949. i odmah su pokazala da će motor zadovoljiti sva očekivanja. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojn timer.hr*

François Darlan: Dobar admiral, loš političar

Admiral Darlan je bio jedan od najzaslužnijih što je Francuska u II. svjetski rat ušla s izrazito jakom ratnom flotom. No, zbog raznih okolnosti i flota i admiral su u godinama koje su uslijedile doživjeli tragične sudbine...

— Hrvoje STRUKIĆ —

Punim imenom Jean Louis Xavier François Darlan, francuski admiral rođen je 7. kolovoza 1881. u mjestu Nérac u francuskoj pokrajini Aquitainei.

Diplomirao je na École Navale 1902. godine, a zanimljivo je da je za vrijeme I. svjetskog rata zapovijedao kopnenom topničkom bitnicom. Poslije rata je ušao u mornaricu u kojoj je brzo napredovao, tako da je već 1929. godine bio promaknut u čin kontraadmirala, a 1932. u čin viceadmirala. U daljnjem napredovanju 1936. postaje admiralom i načelnikom stožera mornarice. Tri godine kasnije promaknut je u admiral flote, Amiral de la flotte, čin utemeljen posebno za njega, kako ne bi bio niži od britanskog čina Admiral of the Fleet. Poslije Darlana taj čin u francuskoj mornarici više nitko nije imao jer je ustanovljen novi naslov, Amiral de France.

Od 1926. do 1934. bio je načelnik kabineta ministra mornarice, a Atlantskom eskadrom je zapovijedao do imenovanja za načelnika stožera Mornarice. Na međunarodnim konferencijama snažno brani pravo Francuske na jaku flotu.

Uz tadašnjeg ministra mornarice zaslužan je što je francuska ratna mornarica od 1925. do 1939. povećana, tako da je na početku novoga rata bila moderna i dobro postavlje-

Darlan (drugi zdesna) i njegovi časnici

na flota izvrsnih pomorskih značajki. U sastavu flote bilo je sedam bojnih brodova, nosač aviona, nosač hidroaviona, 19 krstarica, te 71 razarač i torpiljerka. Tom popisu pripada i 76 izvrsnih podmornica.

Zapovjedništvo francuskih pomorskih snaga admiral je preuzeo 1937., a zapovjednik cjelokupne Ratne mornarice bio je od 1939. do 1940.

U lipnju 1940. imenovan je ministrom trgovačke i ratne mornarice u vladi Philippea Pétaina, a zatim u sastavu vlade u Vichyju gdje je postao jednim od čelnika tamošnjeg režima. Kao takav blisko je surađivao s nacističkom Njemačkom i fašističkom Italijom. U veljači 1941. imenovan je potpredsjednikom vlade. Uz mornaricu preuzeo je i ministarstva unutarnjih i vanjskih poslova, a bio je i ministar informacija. Nekoliko mjeseci kasnije postao je i ministrom obrane, a zatim i ministrom ra-

ta. Kako je vodio sva najvažnija ministarstva, označavan je i kao mogući nasljednik staroga maršala Pétaina. Poslije povratka sa sastanka s Hitlerom 11. i 12. svibnja 1941. u Berchtesgarden u kojemu je ponudio francuske usluge u Iraku i Siriji, prenio je francuskoj vladi u Vichyju mišljenje u kojemu ističe nužnost suradnje s Hitlerom.

Darlan nije bio zadovoljan vojnom suradnjom s Njemačkom, ali je 28. svibnja 1941. potpisao konvenciju kojom su se Nijemcima stav-

ljale na raspolaganje afričke luke Bizerta i Dakar. Prema njegovim uputama sklopljen je 28. veljače 1942. sporazum s Italijom o korištenju luka Marseille i Bizerta za prijevoz talijanskog ratnog materijala u Libiju.

Saveznička invazija sjeverne Afrike, poznata kao operacija Torch, započela je 8. studenoga 1942. u području Alžira, Orana i sjeverno i južno od Casablance. Darlana je zahtekla u Alžiru. Na sva tri dijela bojišta kod Alžira savezničko iskrcavanje nije bilo naročito uspješno i iskrcane postrojbe su se predale, ali je uskoro francuski otpor prestao. Ni na bojištima kod Orana nije bilo otpora, osim u oranskoj luci gdje su francuske bitnice oštetile dva saveznička broda i u koju su saveznici ušli tek 10. studenoga. Bitnice su pružale jak otpor i kod Casablance u koju su Amerikanci ušli 10. studenoga, a u kojoj je admiral Darlan zapovjedio svim francuskim snaga-

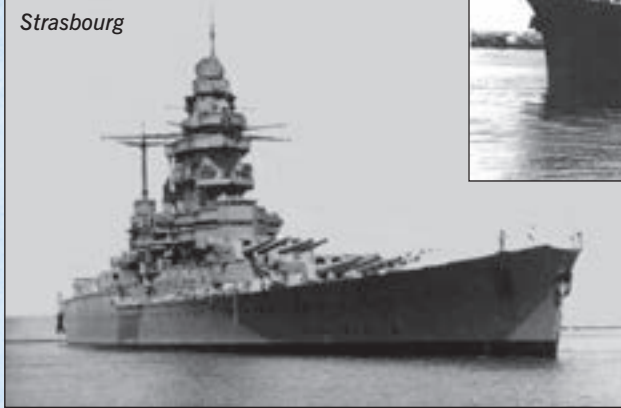
Stvaranje moćne flote

Poslije I. svjetskog rata, ograničena odredbama Vašingtonskog ugovora, Francuska je gradila uglavnom krstarice i to posebice "vašingtonskog" tipa od 10 000 t s topovima od 203 mm i brzinom od 31 do 36 čvorova. Gradila je i podmornice. Kao

Jean Bart

Strasbourg

odgovor na gradnju njemačkih džepnih bojnih brodova tipa Deutschland, 1932. Francuzi su krenuli s gradnjom bojnog broda, krstaša Dunkerque s 8 topova od 330 mm, a 1936. sagrađen je i bojni brod istog tipa Strasbourg. Poslije 1935. Francuzi grade i bojne brodove: Richelieu, porinut 1939. i Jean Bart porinut 1940., oba deplasmana 35 000 t, s osam topova od 380 mm.

ma da prekinu otpor. Zapovijed postrojbama u obustavi paljbe dao je jer iz Vichya nije dobio nikakve instrukcije, a i Nijemci su započeli s okupacijom dotad neokupiranog dijela Francuske. Poslije iskrcavanja saveznici su Darlanu i unatoč njegova pronacističkog stava povjerali

dužnost visokog komesara Francuske Sjeverne Afrike, što je izazvalo ogorčenje francuskih domoljuba. Dvadesetogodišnji rojalist Fernand Binnier de La Chapelle 24. prosinca 1942. ušao je u Darlanovo glavno sjedište u Alžiru, dva puta pucao u admirala i ubio ga.

Francuski admiral François Darlan pokopan je na vojničkom groblju u Mers-el-Kébiru, pokraj Orana u Alžiru.

Njegov grob kao i mnogi drugi grobovi francuskih mornara na tom vojničkom groblju 2006. oskvrnuli su nepoznati počinitelji. ■

Početak kraja

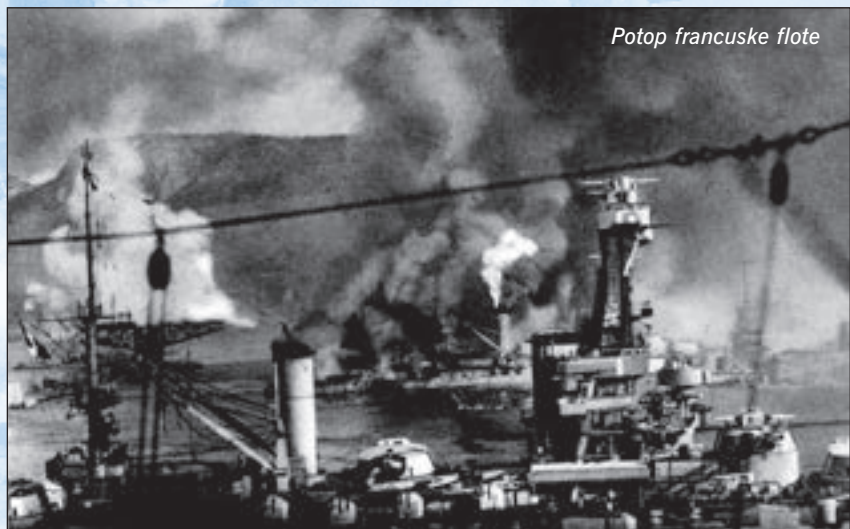
Na početku II. svjetskog rata francuske pomorske snage bile su u sastavu Atlantske i Sredozemne flote uz nekoliko brodova Dalekoistočne eskadre u Indokini. Od rujna 1939. do svibnja 1940. ratni brodovi na Atlantiku osiguravali su prijevoz britanskih snaga u Europu, a onda i evakuaciju iz Dunkerquea. No, u ratnim djelovanjima do lipnja 1940. velik dio brodova bio je potopljen i zarobljen, neki su se sklonili u britanske luke, a preostali dio francuske ratne flote prema uvjetima primirja pod nadzorom Njemaca i Talijana našao se u Toulonu, Mers-el-Kebiru, Oranu, Aleksandriji i drugim lukama.

Kako bi se osigurali od mogućeg neprijateljskog napada francuskim brodomljem, Britanci su 3. srpnja 1940. kod alžirske luke i pomorske baze Mers-el-Kebir u Oranskom zaljevu napali francusku eskadru. Tamo su se pod zapovjedništvom admirala Marcela Gensoula nalazila četiri francuska bojna broda, Bretagne,

Provance, Dunkerque i Strasbourg, 6 razarača i nosač hidroaviona. Britanski flotni sastav, Force H, s bojnim brodovima Valiant i Resolution, bojni krstaš Hood, nosač aviona Ark Royal, lake krstarice Arethusa i Enterprice i 11 razarača kojima je zapovjedao ad-

miral James Somerville predao je ultimatum francuskim pomorskim snagama. Kako odgovor nije stizao, britanski avioni krenuli su u napad. U kratkom napadu potopljeni su Bretagne i razarač Mogador dok je Dunkerque oštećen.

Potop francuske flote

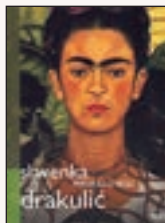

Slavenka Drakulić: "Frida ili o boli", Profil International, Zagreb, 2007.

Najprevođenija hrvatska književnica, čiji su romani i eseji objavljeni u inozemstvu u više od stotinu izdanja, nakon osmogodišnje pauze napisala je roman koji se istodobno pojavio u Švedskoj, Njemačkoj i Hrvatskoj. Ljubav i bol opsektivne su teme Slavenke Drakulić, a u Fridi Khalo pronašla je junakinju koja joj je omogućila istražiti najdublje i najekstremnije registre tih temeljnih ljudskih osjećaja.

"Frida ili o boli" peti je roman ove svjetski poznate spisateljice s temom ženskoga tijela i njegovih rubnih stanja. Priказ boli kao osnovnog motiva u novom romanu Slavenke Drakulić nije iznenađujući. Naime, ona od prvog romana "Hologrami straha", u kojem je opisala vlastitu bolest i bol te presađivanje bubrega, tematizira bolest, bol, tijelo, traume - fizičke i psihičke. Nakon što se u romanu "Kao da me nema" bavila silovanjem, a u "Božanskoj gladi" kanibalizmom, u "Fridi" Slavenka Drakulić govori o boli i o nemogućnosti da se taj osjećaj riječima prenese drugomu. Shvativši tu gorku istinu, slavna je meksička umjetnica slikama izražavala svoju bol, a taj njezin napor da jezik boli "prevede" u jezik umjetnosti ponukao je Slavenku Drakulić da ispiše vlastito literarno svjedočanstvo o sudbini Frida Khalo. Osim fizičke, autorica je s mnogo tankočutnosti opisala i onu drugu vrstu boli - bol zbog izdaje ljudi koje najviše volimo, Fridinu borbu s muževljevom nevjerom i na kraju spoznaju da je psihički, fizički i financijski ovisna o njemu.

Roman se oslanja na biografske elemente Fridina života, ali ne može se nazvati klasičnom biografijom. Meksička slikarica koja je preživjela 32 operacije - u mladosti joj je utrobu probola čelična šipka, noga joj je bila potpuno smrskana, a kralježnica zauvijek uništena - unatoč boli, stalnoj i nesavladivoj, živjela je intenzivno i ispunjeno. Bila je u vezi s nekima od najglasovitijih ljudi svog doba (bila je partnerica umjetnika Diega Riverre, ljubavnica Lava Trockog, a divili su joj se Bréton, Kandinski i Duchamp) i naslikala slike koje su je pretvorile u ikonu 20. stoljeća. Ponirući u njezin svijet boli i ljubavi, s puno tankočutnosti, i sa zalogom vlastitog iskustva, Slavenka Drakulić napisala je roman u kojemu se neprekidno isprepleću, obogaćuju i poništavaju jezik boli i jezik ljubavi.

drakulić

Mirela MENGES

Mirotvorna formula

U naše vrijeme, kad razni teroristički čini, koji uvijek na nekim mjestima odnose stotine života, a drugdje prouzrokuju samo materijalnu štetu sve više zastrašuju ljude diljem svijeta, mir je najpoželjnija stvarnost i najizgovaranija riječ. Svi svjetski mediji mnogo govore o miru, ali još više o oblicima ne-mira. Nedavno je i papa Benedikt, mirotvornim srcem sv. Franje iz Asiza zavapio: "Smatram svojom dužnošću uputiti odavde snažan i gorljivi poziv da prestanu svi oružani sukobi koji krvlju oblijevaju zemlju, da zašuti oružje i posvuda mržnja prepusti mjesto ljubavi, uvreda praštanju i nesloga jedinstvu!" Znamo da te riječi mogu izgledati kao "pobožna naiva", poglavito u kontekstu činjenice da je rat biznis odnosno da se ratovi vode i zbog profita, pri čemu se bez ikakvih skrupula i obzira mnogim pojedincima i narodima nanosi golema nepravda. Sve što je Crkva na temelju Biblije dosad o tome rekla može se svesti na formulu koju je uobličio Ivan Pavao II.: "Mir se svodi na poštivanje nepovredivih ljudskih prava. Mir je djelo pravednosti!" Zato je taj papa, duboko svjestan globalnog okruženja, već u svojoj prvoj enciklici dirnuo u "osinjak" nesrazmjera svjetskog bogatstva manjine i goleme bijede većine. Zato su "financijske, novčarske, proizvodne i trgovačke strukture i mehanizmi koji vladaju svjetskom ekonomijom služeći se različitim političkim pritiscima" često bile ozlovoljene njegovom oštrom kritikom nepravde. Iskren vjernik, a posebno kršćanin ipak vjeruje u mogućnost mira, premda je iz dana u dan sve ugroženiji, pa ima zadaću živjeti i raditi s nadom u njegovo konačno ostvarenje. Jer ono što su proroci u davnini obećavali i navješćivali jednom će sigurno biti ostvareno. Kristove riječi o miru stavljaju nas pred pitanje: gdje su danas prvi apostoli mira? Znamo da ih ima mnogo, ali smo svjesni i da su bez velikog utjecaja na mir na globalnoj razini, sve dok moćnici sa smiješkom konstatiraju da Papa nema ni divizije ni nuklearne bojne glave. Ipak, osim suosjećanja sa svima koji plaču, trpe i umiru zbog rata i njegovih tragičnih posljedica, u bilo kojem dijelu svijeta, zadaća je svakoga svjesnog vjernika da bude pravi apostol mira, da navješćuje svoju poruku u posvemašnjoj slobodi (jer ga ne sputava "stranačka stega"). Dužan je to besplatno činiti (jer ne postoji mirotvorna saborska mirovina), siguran da će u vječnosti biti nagrađen za svoja djela. Doslovce, premda se činila slabašnom, mirotvorna formula je Bogom nadahnuta ljubav (koja nadilazi sve okvire i granice) po primjeru milosrdnog Samaritanca.

Andelko KAČUNKO

FILMOTEKA

Hrvatski ljetni festivali

3. Libertas film festival u Dubrovniku - od 29. lipnja do 4. srpnja

Prvi Vukovar film festival - od 5. do 8. srpnja

54. festival igranog filma u Puli - od 12. do 21. srpnja

9. Motovun film festival - od 23. do 27. srpnja 2007.

Većina važnih kulturnih manifestacija, u koje se ubrajaju i filmski festivali, iskoristit će našu mediteransku klimu i do dugo u noć tijekom srpnja u raznim krajevima, doslovce od Vukovara do Pule i Dubrovnika, ugoditi pregršt recentnih i vrlo vrijednih filmova. O prvijencu u Vukovaru pisao sam u prošlom broju, a motovunski i dubrovački, sada već učvršćene na međunarodnoj mapi festivala, neću posebno predstavljati, nego im zaželjeti lijepu posjećenost i dobru zabavu. Dužnu pažnju posvetit ću najvažnijem i najdugovječnijem domaćem festivalu - Puli. Iako će u Puli gostovati brojni strani ugledni gosti, iako će se tamo u rekordnih deset dana prikazivati brojni popratni i drukčiji nazvani programi, najvažnije je osvrnuti se na ovogodišnje hrvatske igrane filmove. Bit će ih prikazano (samo) šest i većina će (osim Sviličićevog *Armina*) u Puli imati svoju premijeru. Od iskusnih redatelja najviše se očekuje od Lukasa Nole s filmom *Pravo čudo*. Tu su još i Dejan Aćimović s *Moram spatvat' anđele* i Vicko Ruić s *Kradljivcem uspomena*. Zanimljivo je da festival otvara i zatvara debitantski dvojac u području dugog metra. Otvaranje je pripalo poznatijem (autor je popularne TV serije *Bitange i princeze*) Goranu Kulenoviću s filmom *Pjevajte nešto ljubavno*, koji se najavljuje kao prvi rock 'n' roll film u Hrvata. Posljednji film konkurencije trebao bi biti *Živi i mrtvi* Kristijana Milića, koji kroz dvije paralelne priče na istome mjestu u različitim vremenima (prva se događa 1943., a druga 1993. godine) promatra ratne košmare u Bosni i Hercegovini. Na nevideno, mogu (s priličnom sigurnošću) prognozirati nagradu publike za *Pjevajte nešto ljubavno*. Što se ostalih nagrada tiče, s obzirom na mali broj filmova u konkurenciji, vjerujem da će svatko dobiti ponešto. Sve u svemu, na riječnom šlepu, istarskom brdašcu ili u rimskom amfiteatru sprema nam se dugo filmsko ljeto.

Leon RIZMAUL

12. srpnja 1906.

Kraj Dreyfusove afere

Časnik francuske vojske **Alfred Dreyfus** osuđen je u prosincu **1894.** zbog navodne izdaje tajnih vojnih dokumenata, lišen čina i poslan na izdržavanje doživotne robije u **Francusku Gvajanu.** Francuska vojna i politička javnost toga vremena bila je zadojena antisemitizmom, a sin moćnoga židovskog trgovca bio je idealna žrtva. Dreyfus se žalio, no vojni sud nije ni pomislio poništiti presudu. Unatoč brojnim pokušajima rodbine i prijatelja, njegov slučaj bi vjerojatno utonuo u zaborav da se nisu pojavili dokazi koji su ga oslobađali, a teretili sam vojni vrh. Vojne vlasti isprva su pokušale spriječiti objavljivanje dokaza, ali su pod pritiskom javnosti ipak pokrenule postupak. Suđenje se pokazalo farsom, jer su stvarni krivci opet zaobidjeni. Ubrzo je ipak dokazano da je *Dreyfusovu aferu* namjestila francuska obavještajna služba, na što je njezin šef počinio samoubojstvo. Dreyfus je stigao iz Francuske Gvajane na novo suđenje. Ponovno je osuđen na deset godina zatvora, no ubrzo ga je novi francuski predsjednik **Loubert** pomilovao. Odluka na trećem i posljednjem suđenju donijeta je tek 12. srpnja **1906.** U potpunosti su poništene sve prethodne osude, Dreyfus je oslobođen krivnje, rehabilitiran i odlikovan **Legijom Časti.**

15. srpnja 1965.

Prve slike s Marsa

Svemirski brod *Mariner 4* stigao je sredinom srpnja **1965.** na svoje odredište. Nešto poslije ponoći 15. srpnja *Mariner 4* je počeo slati slike **Marsove** površine. Prolazeći pokraj Marsa snimio je slike koje su potpuno promijenile spoznaju o crvenom planetu. Dotadašnja astronomska slika o Marsu pretpostavljala je planet u mnogim pojedinostima vrlo sličan **Zemlji,** hladniji, jer je udaljeniji od Sunca, s rjeđom atmosferom i mnogo manje vlage. Snimke koje je napravio *Mariner 4* dale su posve drukčiju sliku - Marsovi kanali su se pokazali tek kao optička iluzija. Krajolik Marsa podsjećao je na **Mjesec.** Mjerenja gustoće atmosfere pokazale su da je ona mnogo rjeđa no što se pretpostavljalo. Pomoću *Marinera 4* ljudi su spoznali da Mars likom podsjeća na zahrđalu pustinju izbrazdanu meteoritskim kraterima. Ipak, na nekim snimkama pronađeni su tragovi erozija koje su se mogle protumačiti tek prisutnošću površinskih rijeka, ali prije više stotina milijuna godina. Misija *Mariner 4* izbliza nam je približila planet za koji se (ne)opravdano pretpostavlja da je na njemu nekad postojao život.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

<http://www.aceros-de-hispania.com>

Zanimljiv i sadržajan site nalazi se na **www.aceros-de-hispania.com.** To je stranica posvećena militariji, no, ne samo u onom uobičajenom značenju te riječi. Naime, španjolski site (engleska verzija je također vrlo dobra, a nalazi se na www.aceros-de-hispania.com/gb/default.htm) obrađuje pojedine vrste osobnog naoružanja, poput pušaka i noževa, do detalja, a dobar dio priče temelji se na povijesnim činjenicama. Tako autor obrađuje slavne španjolske noževe i bajunete, specijalne noževe za bacanje, tzv. noževe za preživljavanje, ali i obične, kuhinjske noževe koji mogu biti uporabljeni u vojne svrhe. Posebnu vrijednost sadržaju daju dobre i kvalitetne fotografije koje se mogu uvećavati klikom na sliku do srednje rezolucije, ali sasvim optimalne za rad na računalu.

Premda je dojam da je site namijenjen mahom ljubiteljima militarija, činjenica je da je sadržaj nadrastao tu malu skupinu i da stranicu posjećuju, pa i na njoj objavljuju svoje materijale, i profesionalni vojnici, najvećim dijelom Španjolci. Grafički je vrlo dobro pripremljena, update se obavlja povremeno, no, sadržajno je prilično opširna pa će ljubitelji ma ponajprije noževa, a onda i druge vojne opreme, trebati dosta vremena za pomno pregledavanje.

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Prvi križarski rat otpočeo je:

- A 1096. godine
- B 1342. godine
- C 1453. godine

2. Najpoznatiji Englez u križarskim ratovima bio je:

- A Ivan Bez Zemlje
- B Rikard Lavljeg Srca
- C Oliver Cromwell

3. Među ovim vladarima jedan je bio i križarski kralj Jeruzalema:

- A Godfrey od Bouillona
- B Louis X.
- C Pipin Mali

4. Križari su 1202. opsjedali i uništili hrvatski grad:

- A Zadar
- B Šibenik
- C Dubrovnik

5. Najpoznatiji islamski vladar u povijesti križarskih ratova bio je:

- A Sulejman Veličanstveni
- B Saladin
- C Mehmed II. Osvajač

Povijest - 1a.zb.3a.4e.5b

IDEJA

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kustosijska 8 / 10000 Zagreb, Croatia, EU number: 1558840, NATO CASE CODE: A0008
tel: +385 1 3772777 fax: +385 1 3730751 info@kroko.hr

www.kroko.hr